

20161924456

## ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 13 став (2) од Законот за јавно здравје („Службен весник на Република Македонија бр. 22/10, 136/11, 144/14, 149/15 и 37/16) и член 16 точки 2 и 3 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија" бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16 и 37/16) Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 17.10.2016 година, донесе

### НАЦИОНАЛНА ГОДИШНА ПРОГРАМА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 2017 ГОДИНА

#### Вовед:

Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2017 година (во натамошниот текст: Програмата) е стандарден пакет на мерки и активности кои ги спроведуваат: Институтот за јавно здравје на Република Македонија (во натамошниот текст: ИЈЗ на РМ) и 10-те Центри за јавно здравје (во натамошниот текст: ЦЈЗ), како и активности кои ги спроведуваат Институтот по медицина на трудот на Република Македонија (во натамошниот текст: ИМТ на РМ), Медицински факултет Скопје–Институт за епидемиологија и медицинска биостатистика и ЈЗУ „Завод за физикална медицина и рехабилитација“ Скопје.

Програмата содржи мерки, задачи и активности за следење и проценка на здравјето и добросостојбата на населението, идентификување, предвидување, испитување, ублажување на здравствените проблеми и опасности во заедницата.

Во Програмата е утврден видот на задачите, содржината, обемот и роковите за нивно извршување и известување, системот на координација на активностите, мониторинг и евалуацијата, како и финансиските средства за реализација на Програмата. Во целина, оваа програма претставува здравствена безбедност на граѓаните во државата.

#### Цел на Програмата:

Програмата се изготвува со цел да се зачува и унапреди здравјето на населението, да се овозможи спроведување на основните функции и задачи на јавното здравје, преку организирани мерки и активности што ги превземаат државните органи, институциите, единиците на локалната самоуправа и други правни и физички лица во соработка со здравствените установи, за да се обезбеди соодветен одговор во случај на јавно здравствена потреба и итност и појава на јавно здравствена вонредна околност, обезбедување и спроведување на меѓународните здравствени правила, се со цел да се зачува и унапреди здравјето на населението.

Со задачите од оваа програма се обезбедува остварување на загарантирани права, утврдени потреби и интереси на сите граѓани што имаат карактер на унапредување на здравјето и преземање на мерки и активности за спречување и сузбивање на заболувањата, како и остварување на задачите и активностите на ЦЈЗ и ИЈЗ на РМ, утврдени со член 48 од Законот за здравствената заштита и препораките на Светска здравствена организација (СЗО).

#### Извршители на Програмата

Програмските активности предвидени со оваа програма ги спроведуваат следниве извршители:

- А. Центрите за јавно здравје за територијата за која се основани;
- Б. Институтот за јавно здравје на Република Македонија;
- В. Медицинскиот факултет Скопје - Институт за епидемиологија и медицинска биостатистика;
- Г. ЈЗУЗавод за физикална медицина и рехабилитација Скопје.

Сите извршители треба да подготват и достават до Министерството за здравство (во натамошниот текст: МЗ) работен план со наведена точна динамика и распоред за реализација на активностите кој е во согласност со стручно методолошките упатства најдоцна до **15. 01. 2017** година.

10-те ЦЈЗ работниот план го доставуваат и до ИЈЗ на РМ како одговорна институција за координација, следење, стручно методолошка помош, мониторинг, евалуација, квартална верификација и известување за реализацијата на програмските активности.

10-те ЦЈЗ најдоцна до **31.01.2017** година треба да достават до ИЈЗ на РМ, комплетен годишен извештај за реализација на Националната годишна програма за јавно здравје за 2016 година за територијата за која се основани.

ИЈЗ на РМ треба најдоцна до **15.02.2017** година да достават до МЗ комплетен извештај за реализација на Националната програма за јавно здравје во Република Македонија за 2016 година, со анализа и стручен коментар за добиените резултати како и со предлог мерки за подобрување на состојбата.

10-те ЦЈЗ треба да достават до ИЈЗ на РМ предлог Национална годишна програма за јавно здравје за 2018 година, најдоцна до **30.09.2017** година.

ИЈЗ на РМ врз основа на предлог програмите на извршителите од 10-те ЦЈЗ треба да подготват и достават до Министерството за здравство предлог текст на активности за „Национална годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2018 година“, најдоцна до **30.10.2017** година.

### Мерки, активности, очекувани резултати и индикатори за реализација на програмските цели

Реализирањето на задачите и активностите се врши организирано во подолу наведените четири основни превентивни јавно здравствени дејности:

- I. Социјално-медицинската дејност со здравствена статистика и промоција на здравје;
- II. Санитарно-хигиенската дејност со здравствена екологија;
- III. Епидемиолошката дејност;
- IV. Безбедност и здравје на работа и превентивна здравствена заштита на работниците и земјоделците.

10-те ЦЈЗ ги спроведуваат активностите од првите три превентивни јавно здравствени дејности, согласно утврдена методологијата и начин на работа, врз основа на донесени стручно методолошки упатства и со координација и стручно методолошка помош од страна на експерти при ИЈЗ на РМ од сите области.

Програмските активности за „Безбедност и здравје при работа и превентивна здравствена заштита на земјоделците“, ги спроведува Институтот за медицина на труд на Република Македонија.

Институтот за Епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика при Медицински факултет Скопје, ќе спроведе програмски задачи за следење на интрахоспитални инфекции како неопходни постапки кон приклучување на Република Македонија на стандардите на ЕУ за согледување на реалната состојба и следење на болничките инфекции.

ЈЗУЗавод за физикална медицина и рехабилитација Скопје ќе го реализира „Пилот проект за промоција на физичка активност и развивање на спортски вештини во пливање кај деца со Даунов синдром“.

#### A. ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ (ЦЈЗ)

Активностите во сите дејности се реализираат врз основа на „стручно методолошките упатства за секоја дејност“. Спроведувањето на програмските активности и нивната реализација се реализира со координација и со стручно методолошка помош од страна на ИЈЗ на РМ.

За потребите на државата и на општините за чие подрачје се основани ги спроведуваат програмски следниве задачи и активности по дејности:

##### I. Социјално-медицинска дејност со здравствена статистика и промоција на здравје

Во 10-те ЦЈЗ ќе се прибираат и обработуваат збирни и индивидуални статистички извештаи доставени од здравствените установи преку одделенијата за здравствена статистика и информатика каде ќе се спроведе софтверска обработка на податоците според утврдени апликативни програми и врз основа на стручно методолошките упатства.

По извршената логичка и математичка контрола и компјутерски внес на обработените податоци за утврдени заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничките и диспанзерски дејности ќе се изготват извештаи/анализи и информации кои содржат податоци со кои се прикажува работата на здравствените установи во Република Македонија, кадарот вработен во нив во амбулантно-поликлиничка, диспанзерска и болничка дејност, како и информации за утврдени заболувања и состојби.

1. Од областа на здравствена статистика и информатика од обработените податоци од електронскиот здравствен систем „мој термин“ и извештаите од ЦЈЗ ќе изготват:

1.1 Прибирање и вршење на логичка и математичка контрола на податоците, компјутерски внес од збирните извештаи за IV тромесечие 2016 година

Рок на изготвување: I квартал 2017

1.2. Изготвување на полугодишни збирни извештаи за кадар и посети и утврдени заболувања и состојби за II полугодие 2016 година

Рок на изготвување: I квартал 2017

1.3. Прибирање и вршење на логичка и математичка контрола на податоците, компјутерски внес и обработка на податоците од годишни збирни извештаи за кадар здравствени установи за 2016 година

Рок на изготвување: I квартал 2017

1.4. Изготвување и вршење на логичка и математичка контрола, компјутерски внес и обработка на податоци за збирните извештаи од кадар и посети од I тромесечие 2017 година

Рок на изготвување: II квартал 2017 година

1.5. Изготвување на полугодишни извештаи за кадар и посети и утврдени заболувања и состојби за I полугодие 2016

Рок на изготвување: III квартал 2017 година

1.6. Прибирање и вршење на логичка и математичка контрола на податоците, компјутерски внес и обработка на податоците од збирни извештаи II тромесечие за 2017 година

Рок на изготвување: III квартал 2017 година

1.7. Прибирање, вршење на логичка контрола на податоците од индивидуални извештаи за декември 2016 година и јануари-ноември 2017 година, компјутерски внес и обработка на податоците

Рок на изготвување: континуирано

1.8. Изготвување на публикација “Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи за 2016 година

Рок на изготвување: мај 2017 година

**2. Од областа на социјална медицина со промоција на здравје, ќе се изготват извештаи/анализи и информации кои содржат податоци со кои се прикажува работата на здравствените установи во Република Македонија, кадарот вработен во нив и информации за утврдени заболувања и состојби:**

2.1 Годишен извештај за евалуација на Националната годишна програма за јавно здравје во 2016 година за подрачјето на Центарот за јавно здравје

Рок на изготвување: 15 јануари 2017 година

2.2. Анализа на амбулантно-поликлиничкиот морбидитет во 2016 година за подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје

Рок на изготвување: јули 2017 година

2.3 Извештај за здравјето на населението во 2016 година на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје

Рок на изготвување: октомври 2017 година

2.4 Анализа за искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи во 2016 година за подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје

Рок на изготвување: март 2017 година

2.5 Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет во 2016 година на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје

Рок на изготвување: јуни 2017 година

2.6 Информација за болест или состојба по избор на секој Центар, во зависност од актуелноста, односно застапеноста во регионот во 2016

Извршител-ЦЈЗ	Болест/состојба
Битола	Малигни неоплазми
Велес	Респираторни болести
Кочани	Болести на дигестивен систем
Куманово	Кардиоваскуларни болести
Охрид	Хронична бубрежна инсуфициенција
Прилеп	Зависност од дроги
Скопје	Повреди
Струмица	Болести на кожата и на поткожното ткиво
Тетово	Дијабет
Штип	Алергични болести

Рок на изготвување: март 2017 година

2.7 Информација за една вулнерабилна група, по избор на секој Центар, во зависност од актуелноста и приоритетите за превенција во регионот

Извршител-ЦЈЗ	Вулнерабилна група
Битола	Деца
Велес	Училишни деца и младина

Кочани	Стари лица
Куманово	Мигранти
Охрид	Жени и деца
Прилеп	Доенчиња
Скопје	Млади адолесценти
Струмица	Лица со посебни потреби
Тетово	Жени во репродуктивен период
Штип	Роми

Рок на изготвување : ноември 2017

Индикатор: под точки 1-7 информации, извештаи и анализи се доставуваат до ИЈЗ на РМ  
**3. Спроведување на здравствена едукација преку едукативни предавања за целни групи на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје**

Во рамките на службите за социјална медицина во центрите за јавно здравје, согласно законските одредби, се планираат, програмираат, извршуваат и евалуираат активности од здравствено-воспитната дејност со населението на подрачјето на Центарот. Во оваа смисла, се изготвуваат годишни програми и извештаи, поврмени информации и анализи за спроведените здравствено-воспитни активности во одредени периоди, но исто така се пружа стручно-методолошка помош на здравствените установи на подрачјето, се координираат активности со повеќе владини и невладини организации, се одржуваат предавања, трибини, семинари и други форми на здравствено-промотивна активност.

Здравствено-воспитната активност на ниво на ЦЈЗ е со координиран пристап со единиците на локалната самоуправа и насочени се кон: предучилишни и училишни установи, здравствени установи, претпријатија, здруженија, јавни гласила.

Едукативните активности треба да бидат точно дефинирани во работниот акционен план на следниве теми:

- превенција на акутни и хронични незаразни болести општа популација,
- исхрана и здравје-здрави училишни оброци и здравствен ризик од неправилна исхрана (во сите основни и средни училишта),
- здравствениот бенефит од спроведување на редовна физичка активност (во сите основни училишта и предучилишни установи),
- активности во периодот на детството, адолесценцијата и раниот адултен период (во секоја паралелка од средното образование се организираат поединечни предавања),

Секој ЦЈЗ треба да достави работен -акционен план до ИЈЗ на РМ и МЗ, во кој се наведени: место/локација на одржување, број/ количина, време/час на одржување и планирана опфатена популација најдоцна до 15 јануари 2017 година.

Рок на реализирање: \_\_\_\_\_ квартално  
 Индикатор : извештај за број на реализирани едукации со број на учесници на наведена тема

3.1 Одржување на четири трибини (по една во секој квартал) со јавно здравствена проблематика од интерес за подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје.

Рок на изготвување: \_\_\_\_\_ квартално  
 Индикатор : извештај за одржана трибина на тема со број на учесници

3.2 Печатење на агитки или брошури на наведените теми за четири трибини

Рок на изготвување: \_\_\_\_\_ квартално  
 Индикатор : доставена брошура

Организирањето на здравствено едукативни активности, промоции и трибини треба да се во корелација со изготвениот промотивен едукативен материјал за здравствено воспитување на населението (агитки и брошури) согласно работниот план и координиран од ИЈЗ на РМ и МЗ.

3.3 Задолжително одбележување на светските денови, недели (Светски ден на срцето, Светски ден на дијабетот, СИДА, туберкулоза, Ден на борба против пушење, Светски ден на сеќавање на жртвите од сообраќајни несреќи, ден за борба против насилство врз жената и други) координирана активност со ИЈЗ на РМ и МЗ.

Рок на изготвување: \_\_\_\_\_ квартално  
 Индикатор: Извештај за број на реализирани одбележувања

3.4 Работа на советувалишта за сексуално и репродуктивно здравје и советувалишта за одвикнување од пушење.

Во рамките на 10-те ЦЈЗ ќе продолжат да функционираат советувалиштата за сексуално и репродуктивно здравје, каде младите и адолесцентите ќе добиваат бесплатни совети, ќе се спроведуваат доброволните ХИВ тестирања како и советувалиштата за одвикнување од пушење кои ќе ги спроведуваат активностите согласно програмата и акциониот план.

Рок на извршување: континуирано  
Индикатор: квартални извештаи со број на советувани млади луѓе, спроведени тестирања, реализирања едукации

3.5 „Проект за промоција на физичка активност и развивање на спортски вештини по пливање кај деца со Даунов синдром“;

Пилот проект за промоција на физичка активност и развивање на спортски вештини по пливање кај деца со Даунов синдром е со цел подобрување на нивната психолошка и физичката состојба, емоционално достигнување на нивната граница на задоволство и инклузија во средината.

Елементите на физичко воспитување, игри, спорт и рекреација се употребуваат како многу корисни средства против инвалидитетите од било кој вид, а особено кај децата со Даунов синдром кои бараат континуирана грижа за трајна присхофизичка рехабилитација.

Активностите ќе се реализираат преку ЈЗУЗавод за физикална медицина и рехабилитација Скопје со организирање на часови по пливање за деца со Даунов синдром.

Едукацијата ќе ја спроведуваат врвни спортски тренери и асистенти со завршен Факултет по физичка култура Скопје, 4 дена во неделата по еден час. Децата кои ќе ги посетуваат часовите по пливање, пред започнување со часовите по пливање потребно да направат соодветен здравствен преглед.

Вид на активност	Единица цена (месечно)	вкупно
Трошоци за одржување на базенот	30.000,00	360.000,00
Ангажирање на тренер	20.000,00	240.000,00
Ангажирање на асистент	10.000,00	120.000,00

Рок на извршување: јануари -декември 2017година  
Индикатор: квартални извештаи со број на одржани часови и едуцирани деца  
Извршител: ЈЗУЗавод за физикална медицина и рехабилитација Скопје

## II САНИТАРНО-ХИГИЕНСКА ДЕЛНОСТ СО ЗДРАВСТВЕНА ЕКОЛОГИЈА

Активностите во сите дејности ќе се реализираат врз основа на „стручно методолошките упатства за секоја дејност“. Спроведувањето на програмските активности и нивната реализацијата се реализира со координација и со стручно методолошка помош од страна на ИЈЗ на РМ.

### 1. Процена на здравствено-еколошкиот ризик и приоритетни јавно-здравствени проблеми поврзани со здравствената екологија

#### 1.1 Процена на здравствено-еколошкиот ризик во врска со квалитетот на водите за пиење и водоснабдувањето како и воспоставување на здравствена евиденција на водоснабдувањето

Во текот на годината секој ЦЈЗ врши редовни санитарно-хигиенски теренски извидувања на јавните водоснабдителни објекти со оценка за сигурност на објектот и можност за евентуални загадувања и ризик по здравјето на населението. По хигиено-епидемиолошки индикации се вршат санитарно-хигиенски теренски извидувања и на индивидуални водоснабдителни објекти.

На секој градски водовод се врши санитарно-хигиенски увид 4 пати годишно, локалните селски водоводи и селата без локални водоводи најмалку 1 теренски увид годишно. Останатите јавни објекти - крајпатни чешми, споменички чешми, чешми во рекреативни подрачја и други ќе бидат опфатени најмалку еднаш годишно. Квалитетот на водата се контролира со земање мостри за бактериолошка и физичко-хемиска анализа и се издава стручно мислење.

За оние јавни водоснабдителни објекти со кои стопанисува организација за водоснабдување, обемот и бројот на анализи ќе биде утврден со договор помеѓу ЦЈЗ и јавните комунални претпријатија.

За сите јавни водоснабдителни објекти каде не стопанисува организација за водоснабдување, односно: села со сопствен водовод, села со други видови на водоснабдителни објекти, води со посебни својства - природни минерални, лековити, локални јавни водоснабдителни објекти во и вон населените места (чешми, бунари, извори, и др.), обемот и бројот на следење на квалитетот на вода за пиење согласно програмата рамковно е даден во Табела 1.1.

Секој центар изработува „Анализа за проценката на здравствениот ризик од водата за пиење, согласно програмските активности и извршените увиди и анализи спроведени со договор помеѓу центрите и организациите за јавно водоснабдување, како составен дел од Годишниот извештај за остварените активности доставена до ИЈЗ на РМ.

Табела број 1.1

Центар за јавно здравје	Број на селски населби	Планиран годишен број на:	
		Санитарно-хигиенски увиди	Лабораториски анализи Физичко-хемиски Бактериолошки
Битола	181	75	900
Куманово	90	90	770
Кочани	86	50	444
Охрид	121	70	460
Прилеп	182	110	1100
Скопје	125	80	500
Струмица	47	47	440
Тетово	180	100	600
Велес	250	162	860
Штип	36	36	800
ИЈЗ на РМ	/	50	300
Вкупно РМ:	1172	1136	7174

Индикатор : Анализа за проценката на здравствениот ризик од водата за пиење и извештај за број на реализирани увиди и земени мостри

Извршители: 10-те ЦЈЗ  
Фреквенција на известување : квартално до МЗ и извештај со коментар во 2<sup>ро</sup> и 4<sup>то</sup> тромесечие до ИЈЗ на РМ

#### 1.2 Следење на состојбата со водоснабдување, санитација и хигиена во училиштата

Процената на ризикот поврзан со фактори во училишна средина врз здравјето на децата и младите во РМ со посебен акцент на пристапот до безбедна вода за пиење, санитација и хигиена на училиштата и училишните тоалети и креирање на солидна база на податоци за санитарно-хигиенската состојба во училиштата и податоци за пристапот до безбедна вода за пиење во училиштата во РМ, а со цел предлагање и превземање мерки за зачувување и унапредување на здравјето на оваа вулнерабилна популација.

Активноста ќе се реализира преку санитарно-хигиенски увид во селектираните училишта и земање примероци вода за пиење за лабораториска анализа во рамки на планираните активности со примена на методологија согласно посебно изработено стручно методолошко упатство од страна на ИЈЗ на РМ. Земните примероци вода се во рамките на редовниот мониторинг согласно Програмата и договорните обврски со јавните комунални претпријатија.

Врз основа на утврдениот статус како и добиените резултати од тестирање на примероците вода, ќе се изврши идентификација на ризик факторите по здравјето на училишната популација.

Индикатор: Информација за санитарно-хигиенската состојба во училиштата во Република Македонија со предлог мерки за унапредување на здрава училишна средина и мерки за зачувување и унапредување на здравјето на училишната популација.

Извршители: 10-те ЦЈЗ  
Фреквенција на известување: 30 ноември 2017

## 1 Процена на здравствено-еколошкиот ризик од квалитетот на површинските води од јавно-здравствен аспект

Процена на ризикот е врз основа на утврдениот статус и извршени лабораториски испитувања на површинските води, а особено водите за рекреативно капење од здравствен аспект.

Бројот на увиди и на земање на мостри за бактериолошка и физичко-хемика и микробиолошка анализа ќе биде најмалку 2 пати годишно даден (Табела 2.1), но истиот може да се зголеми во зависност од актуелни хигиенско-епидемиолошки состојби.

Центарот подготвува „Годишна информација за санитарно-хигиенската состојба и квалитет на водите за капење на подрачјето на Центарот со мерки за асанација за заштита и/или намалување на здравствениот ризик“ која ја доставува до ИЈЗ на РМ.

Табела 2.1 Следење на квалитетот на површински води

Центар за јавно здравје	Санитарно-хигиенски увиди	Планиран годишен број Пример вода за физичко хемика и бактериолошка анализа
Битола	18	36
Куманово	10	20
Кочани	10	20
Охрид	40	150
Прилеп	10	20
Скопје	35	70
Струмица	14	28
Тетово	26	52
Велес	23	52
Штип	9	18
<b>Вкупно РМ:</b>	<b>195</b>	<b>568</b>

Индикатор за следење: извештај за број на реализирани увиди и земени мостри

Извршители: 10-те ЦЈЗ

Фреквенција на известување: квартално до МЗ и извештај со коментар во 2<sup>ро</sup> и 4<sup>то</sup> тромесечие до ИЈЗ на РМ

### 2.1 Процена на здравствено-еколошкиот ризик на хигиенскиот квалитет на воздухот

Остварување на задачата се одвива со проценка на здравствено-еколошкиот ризик преку стационарен и мобилен мониторинг систем на Министерството за животна средина и ИЈЗ на РМ како и испитување на следните видови загадувачки материи во мрежата на центри за јавно здравје:

- Во сите ЦЈЗ ќе се следи вкупен аероседимент на 81 мерни места, а во Велес и присуство на Pb, Cd, Zn, Ni и Fe во аероседимент, како и во Куманово Pb, Cd и Zn во аероседимент со вкупно 972 месечни примероци;
- Во ЦЈЗ Скопје и Велес ќе се следат лебдечки честички (чад) и SO<sub>2</sub>-сулфур двооксид на 9 мерни места со 5475 дневни примероци;
- Олово, кадмиум и цинк во воздухот ќе се следи во Велес на 2 мерни места со вкупно 413 дневни примероци, а во Скопје само олово на 1 мерно место со 14 дневни примероци;
- СО-јаглерод моноксид ќе се следи само во Скопје на 4 мерни места со 56 примероци.

Задачата ќе се реализира со стандардни методи на земање примероци атмосферски воздух и стандардни методи на лабораториска дијагноза. Наодите за чад, SO<sub>2</sub>, олово, кадмиум и цинк ќе се презентираат како 24-часовен просек во мг/м<sup>3</sup> воздух, јаглерод моноксидот како часовен просек во мг/м<sup>3</sup> воздух, а аероседиментот како месечен просек во мг/м<sup>2</sup> површина.

Мерните места и бројот на примероци од следењето на аерозагадувањето е даден во табела бр.2.2

Табела бр 2.2

Центар за јавно здравје	Аероседимент		Чад и SO <sub>2</sub>		Pb, Cd и Zn		CO	
	Број на :		Број на :		Број на :		Број на :	
	Мерни места	Месечни примероци	Мерни места	Дневни примероци	Мерни места	Дневни примероци	Мерни места	Дневни примероци
Битола	6	72						
Куманово	4*****	48						
Кочани	4	48						
Охрид	7	84						
Прилеп	9	108						
Скопје	30	360	6	4330	1*	14	4**	56
Струмица	4	48						
Тетово	4	48						
Велес	11***	132	3	1095	2*****	413		
Штип	4	48						
<b>Вкупно РМ</b>	<b>81</b>	<b>996</b>	<b>9</b>	<b>5425</b>	<b>3</b>	<b>427</b>	<b>4</b>	<b>56</b>

\* Олово се следи 2 пати годишно по 7 дена во април/октомври во Скопје,

\*\* Јаглерод монооксид се следи 2 пати годишно по 7 дена во април/октомври само во Скопје,

\*\*\* Аероседимент се следи во Велес на 7 м.м. како вкупен аероседимент и со присуство на Pb, Cd и Zn и во Кавадарци на 4 м.м. како вкупен аероседимент и со присуство на Ni и Fe,

\*\*\*\* Олово, кадмиум и цинк во цврсти честички со високоволуменски узоркува; на воздух на едно м.м. се следи секој ден, а на другото м.м. еден ден во неделата, во Велес,

\*\*\*\*\* Аероседимент се следи во Куманово на 4 м.м. како вкупен аероседимент и со присуство на Pb Cd и Zn.

Индикатор: квартален извештај за извршени мерења до МЗ и ИЈЗ на РМ

Фреквенција на известување: Извештај со коментар во 2<sup>ро</sup> и 4<sup>то</sup> тромесечие до ИЈЗ на РМ

## 2.2 Проценката на ризикот од хигиенскиот квалитет на воздухот врз здравјето кај предучилишна и училишна популација

Проценката на ризикот од хигиенскиот квалитет на воздухот врз здравјето на изложеното население се врши врз основа на добиените вредности од извршениот мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух релацијата со податоците за годишната стапка на морбидитетот од неспецифични респираторни заболувања Ј00 - Ј99, со исклучок на Ј10-Ј18, според МКБ -10 кај предучилишни (0-6 годишна возраст) и училишни деца (7-14 годишна возраст) во град и села.

Во случаи на акутни состојби на загаденост на воздухот на ниво на аларм од прв, втор или трет степен, од страна на територијално надлежниот Центар за јавно здравје во најкус рок и по најкус пат ќе се известува Министерството за здравство, Институтот за јавно здравје и Министерството за животна средина и просторно планирање.

Индикатор за следење: Оцена на морбидитетот на респираторните заболувања кај предучилишни (0-6 годишна возраст) и училишни деца (7-14 годишна возраст) во град и во село, како и на национално ниво по методологијата на СЗО.

Извршители: Центрите за јавно здравје

Фреквенција на известување: Годишно, во 1 тромесечие

## 2 Безбедност на храна од јавно здравствен аспект

### 2.1 Следење на безбедноста на храната наменети за одредени популациони групи со цел да се превенираат болестите поврзани со небезбедна храна

Следење на безбедноста на храната наменета за одредени популациони групи со цел да сепревенираат болестите поврзани со небезбедна храна ќе се врши лабораториска контрола на храната и чистотата на објектите во кои се приготвува храната за предучилишни, училишни установи, ученички, студентски домови, болнички установи и домови за згрижување на стари лица, согласно табела 3.1, 3.2 и 3.3 во продолжение. Активноста ќе се изведува согласно Правилникот за микробиолошка безбедност на храната и упатството изработено од страна на ИЈЗ на РМ.



Табела број 3.1., „Следење на безбедноста на храната во образовни установи“

Центар за јавно здравје	Број на образовни установи	Број на годишни тестирани оброци	Број на годишни брисеви
Битола	6	48	60
Куманово	10	80	100
Кочани	6	48	60
Охрид	5	40	50
Прилеп	5	40	50
Скопје	15	120	150
Струмица	6	48	60
Тетово	10	100	100
Велес	11	88	110
Штип	7	56	70
<b>Вкупно</b>	<b>81</b>	<b>668</b>	<b>850</b>

Табела број 3.2 Следење на безбедност на храната во болници

Извршители ЦЈЗ	број на објекти	Број на годишни примероци за бактериолошка анализа	Број на брисеви
Скопје	6	48	120
Битола	4	32	40
Велес	6	48	120
Тетово	2	16	40
Куманово	2	16	40
Кочани	1	8	20
Штип	1	8	20
Струмица	1	8	20
Прилеп	1	8	20
Охрид	3	24	60
<b>Вкупно</b>	<b>28</b>	<b>216</b>	<b>500</b>

Табела бр.3.3. Следење на безбедност на храната во домови за згрижување на стари лица

Центар за јавно здравје	Број на објекти	Број на примероци за бактериолошка анализа	Број на брисеви
Скопје	2	12	20
Битола	1	6	10
Куманово	1	6	10
Прилеп	1	8	20
<b>Вкупно</b>	<b>5</b>	<b>30</b>	<b>50</b>

Индикатор : Извештај со број на земени анализа и превземени мерки од небезбедна храна, доставени до МЗ и ИЈЗ на РМ.

Фреквенција на известување:

квартално

3.2. Проценка на хемиската контаминација на храна од пазар од домашно земјоделско производство во различни региони

За проценка на хемиската контаминација во 2017 година ќе се врши лабораториско тестирање и проценка на контаминацијата со пестициди и микотоксини. Центрите за јавно здравје во Битола, Куманово и Велес ќе земат и испитаат примероци на прехранбени производи од домашно производство за присуство на пестициди, според табелата бр 3.4.

Табела бр. 3.4. Дистрибуција на примероци за анализа на резидуи на пестициди

Група	ЦЈЗ			ИЈЗ на РМ
	Куманово	Битола	Велес	
Овошје и нивни производи	10	10	10	30
Зеленчук и нивни производи	20	20	20	30
Жита, брашно, и нивни производи	10	10	10	40
Вкупно	40	40	40	100

ЦЈЗ во Скопје, Битола, Куманово и Велес ќе земаат и испитаат по примероци на прехранбени производи од домашно производство за присуство на микотоксини, според табелата бр 3.5.

Табела бр.3.5 Дистрибуција на примероци за анализа на микотоксини

Група	ЦЈЗ				ИЈЗ на РМ
	Скопје	Куманово	Битола	Велес	
Млеко и производи од млеко	10				
Жита, брашно и нивни производи	10	10	10	10	20
Кикирики и слични производи	10	10	10	10	20
Суво овошје	10	10	10	10	20
Кафе, какао, чај, зачини	10	10	10	10	20
Вкупно	50	40	40	40	80

Индикатор за следење: Извештај со анализа на контаминираната храна, доставени до МЗ и ИЈЗ на РМ.  
Рок на известување: 2-ро и 4-то тромесечие

3..3. Следење на биолошкиот квалитет на исхраната во предучилишни установи, основни училишта, ученички/студентски домови и домови за згрижување на стари лица

Биолошкиот квалитет на исхраната вклучува испитување на енергетската вредност, како и содржината на макронутриенси (јаглени хидрати, масти и протеини) и микронутриенси (витамини и минерали) во единица оброк кој се користи во исхраната на популациите опфатени со следењето.

Во 2017 година, ЦЈЗ во РМ, по утврдена методологија базирана на база на податоци за состав на храната, ќе ја испитуваат нутритивна вредност на исхраната која се подготвува во овие установи, и тоа:

- во предучилишните установи ќе се испитуваат по пет дневни оброци во 4 сезони (пролет, лето, есен, зима),
- во училиштата со организирана целодневна исхрана ќе се испитуваат по пет дневни оброци во две сезони и тоа во пролет (март-април) и есен (ноември-декември),
- во ученичките/студентските домови ќе се испитуваат по седум дневни оброци во две сезони и тоа во пролет (март-април) и есен (ноември –декември),
- во домовите за згрижување на стари лица ќе се испитуваат по седум дневни оброци во четири сезони (пролет, лето, есен, зима).

10-те ЦЈЗ ќе достават извештај за извршените активности, согласно стручно методолошкото упатство за квалитетот на исхраната во установите на подрачјето до ИЈЗ на РМ во 4-ти квартал (најдоцна до 1.12.2017 година).

Табела бр.3.3.1 Преглед на број на објекти и оброци по ЦЈЗ

Регион на Центар за јавно здравје	Број на објекти	Број на испитани оброци
Битола	8	156
Куманово	6	116
Кочани	8	140
Охрид	6	108
Прилеп	6	116
Скопје	13	202
Струмица	4	68
Тетово	6	88
Велес	11	192
Штип	6	108
Вкупно	74	1294

Индикатор за следење: извештај за број на земени оброци  
Рок на известување: квартално

3.4. Следење на нутритивниот статус кај предучилишни и училишни деца во функција на рана детекција на прекурсорите на можни здравствени ризици за појава на хронични незаразни заболувања

На определен репрезентативен примерок деца од секој регион поединечно за Центрите за јавно здравје, презентирани во табела број 3.4.1 ќе се вршат испитувања за соодветните популациони групи.

Табела бр.3.4.1 Вкупен број на ученици кои ќе бидат опфатени за проценка на нутритивен статус

Регион на Центар за јавно здравје	Деца од предуч. установи (4-5 год.)	Второ одделение (7-8 год.)	Петто одделение	Прва година на средно
Битола	141	314	314	150
Велес	250	324	324	150
Кочани	70	281	281	100
Куманово	100	325	325	150
Охрид	100	307	260	110
Прилеп	70	286	286	70
Скопје	250	365	300	150
Струмица	70	289	260	70
Тетово	200	348	348	150
Штип	70	264	264	70
Вкупно	1321	3103	2962	1170

Антропометриски испитувања за определување на растот и нутритивниот статус ќе се вршат со мерење на телесна висина и телесна тежина кај деца од предучилишна возраст, второ одделение, петто одделение и прва година средно образование.

За сите популации на деца извештаите ќе се доставуваат електронски до ИЈЗ на РМ, во ексел документи, по претходно доставен формат на документ од страна на ИЈЗ на РМ.

Извршување на активностите и испраќање на извештаи од извршените активности за проценка на нутритивниот статус, по популациски групи, 10-те ЦЈЗ ќе ги доставуваат до ИЈЗ на РМ.

Индикатор за следење: Извештаи до МЗ и ИЈЗ и аРМ за извршените активности  
Рок на известување: Квартално

- Во првиот квартал на 2017 за децата од предучилишни установи (извештај до ИЈЗ на РМ најдоцна до 1.04.2017);
- Во вториот квартал за децата од второ одделение (извештај до ИЈЗ на РМ најдоцна до 1.07.2017);
- Во третиот квартал за учениците од петто одделение (извештај до ИЈЗ на РМ најдоцна до 1.10.2017);
- Во четвртиот квартал за децата од прва година средно образование (извештај до ИЈЗ на РМ најдоцна до 1.12.2017).

### 3.5. Следење на нутритивна вредност на стандардната болничка исхрана

Во 2017 година ЦЈЗ ќе ја испитуваат нутритивната вредност на стандардната исхрана во стационарните установи во Република Македонија и при клиниките на Клиничкиот центар во Скопје, Специјалната болница за гинекологија „Мајка Тереза“, Институтот по белодробни заболувања кај децата - Козле и Градската болница „8. септември“ по стандардна методологија, со динамика на испитување на 3 оброци месечно, во текот на сите 12 месеци во 2017 година.

Испитувањето на биолошкиот квалитет на исхраната вклучува испитување на енергетската вредност, како и содржината на макронутриенси (јаглени хидрати, масти и протеини) и микронутриенси (витамини и минерали) во единица оброк кој се користи во исхраната на болните без специфични нарушувања на органските системи кои би продуцирале исхрана според специфична диета.

ЦЈЗ во извештаите ќе наведат за кои болни е подготвувана храната, односно на кои одделенија е поделена, имајќи ја предвид забелешката од претходниот пасус при одбирање на оброците за анализа.

10-те ЦЈЗ ќе достават извештај за извршените активности, согласно стручно методолошкото упатство за нутритивниот квалитет на болничката исхрана до ИЈЗ на РМ во 4-ти квартал (најдоцна до 01.12.2017 година)

Обемот на активностите за секој регион на ЦЈЗ прикажан е во табела бр. 3.5.1

Табела бр.3.5.1 Следење на нутритивниот квалитет на болничката исхрана

Центар за јавно здравје	Број на објекти	Број на испитани оброци
Битола	4	144
Куманово	2	72
Кочани	1	36
Охрид	3	108
Прилеп	1	36
Струмица	1	36
Скопје	4	144
Тетово	2	72
Велес	3	108
Штип	1	36
<b>Вкупно</b>	<b>22</b>	<b>792</b>

Индикатор за следење: Извештаи за број на земени оброци до МЗ и ИЈЗ на РМ  
Рок на известување: Квартално

#### 4. Проценка на здравствениот ризик од бучавата во животната средина

Центарот за јавно здравје Скопје ќе врши мониторинг на бучава на 14 мерни места во Скопје, два пати годишно со одредување на индикаторите за изложеност Лден, Лвечер, Лноќ, во тек на пролет и есен. Во текот на годината ќе извршат проценка на индикаторите за ефекти, вознемиреност и нарушување на спиењето кај репрезентативен примерок од возрасната популација.

Центарот за јавно здравје Битола ќе врши мониторинг на бучава на 15 мерни места во Битола и Кичево, два пати годишно со одредување на индикаторите за изложеност Лден, Лвечер, Лноќ, во тек на пролет и есен. Во текот на годината ќе извршат проценка на индикаторите за ефекти, вознемиреност и нарушување на спиењето кај репрезентативен примерок од возрасната популација.

Центарот за јавно здравје Куманово ќе врши мониторинг на бучава на 10 мерни места во Куманово, два пати годишно со одредување на индикаторите за изложеност Лден, Лвечер, Лноќ, во тек на пролет и есен. Во текот на годината ќе извршат проценка на индикаторите за ефекти, вознемиреност и нарушување на спиењето кај репрезентативен примерок од возрасната популација.

Извршители: ЦЈЗ Скопје ЦЈЗ Битола, ЦЈЗ Куманово

Индикатор за следење : Извештаји за извршените активности со анализа и проценка на здравствениот ризик од бучавата, доставени до МЗ и ИЈЗ на РМ

Рок на известување : 2<sup>ро</sup> и 4<sup>то</sup> тромесечие

### III. ЕПИДЕМИОЛОШКА ДЕЈНОСТ

Активностите од епидемиолошката дејност ќе се реализираат со цел обезбедување на стабилна и мирна епидемиолошка состојба, а врз основа на „стручно методолошкото упатството за епидемиолошка дејност“. Спроведувањето и реализацијата на програмските активности се координирани и со стручно методолошка помош од страна на ИЈЗ на РМ.

#### 1. Следење, анализа, спроведување и евалуација на мерките за заштита на населението во услови на појава на заразни и други заболувања, епидемии и други вонредни состојби и вршење на активна и пасивна имунизација

1.1 Годишен извештај за заразните заболувања во 2016 година по пол и возраст на заболелите и по месец на заболувањето, за подрачјето кое го покрива Центарот, со епидемиолошки коментар.

Индикатор: извештај доставен до ИЈЗ на РМ

Рок на известување: 15.01.2017 година

1.2 Месечни билтени за движењето на заразните болести со епидемиолошки коментар врз основа на теренски епидемиолошки увиди, секојдневно прибирање, обработување и анализирање на пријавите за заразни болести и евидентирање во книга за евиденција на заразните заболувања.

Индикатор: 12 изготвени и доставени месечни билтени до ИЈЗ на РМ и Државниот санитарен и здравствен инспекторат (ДСЗИ).

Рок на известување : до десетиот работен ден во тековниот месец за изминатиот месец.

1.3 Следење на пријавувањето и евиденцијата на заразните заболувања и микробиолошките изолатати, во здравствените установи, со изработка на писмени информации со предлог мерки кои ќе се доставуваат до здравствената установа каде е направен увидот, до ДСЗИ, МЗ и ИЈЗ на РМ.

Индикатор: извештај доставен до ИЈЗ на РМ и МЗ

Рок на известување : квартално

2. Изготвуваат регионални оперативни планови со противепидемиски мерки и активности при појава на зголемен број на заразни заболувања или епидемија, учествуваат во нивното реализирање и стручно раководат со здравствената дејност во нивното спроведување за подрачјето кое го покрива ЦЈЗ.

Индикатор: Извештај за реализирани активности и оперативен план до МЗ, ДСЗИ и ИЈЗ на РМ

Рок на известување : Веднаш, континуирано

3. Епидемиолошки теренски увиди, анкетирање и лабораториска дијагностика по епидемиолошки индикации при појава на зголемен број заболени од заразно заболување во воспитно образовни институции, затворени колективи, населби и друго согласно позитивната законска регулатива од областа.

Индикатор: Извештај за епидемиолошки увид, број на епидемиолошки анкети, број на извршени лабораториски анализи за идентификација на причинителот.

Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

4. Епидемиолошки увид и лабораториско испитување за идентификација на причинителот ќе се врши задолжително при појава на зголемен број на заболени со епидемиолошка поврзаност или епидемија од ентероколит.

Индикатор: Извештај за епидемиолошки увид со број на извршени лабораториски анализи за идентификација на причинителот за ентероколити.

Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

5. Епидемиолошки испитувања, анкетирање и лабораториска дијагностика за секој случај на вирусен хепатит како и диференцијална дијагноза за типот на вирусниот хепатит.

Индикатор: Извештај за број на извршени анкети, теренски увиди и број на лабораториски анализи

Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

6. Епидемиолошки анкети направени при следење на бацилоносителството врз основа на законските прописи, на лицата кои прележале црвен тифус, паратифус, бациларна дизентерија, салмонелози.

Индикатор: Број на извршени епидемиолошки анкети.

Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

7. Активности при појава на алиментарните токсинфекции и салмонелозите. Центрите за јавно здравје веднаш телефонски го информираат ИЈЗ на РМ, ДСЗИ, АХВ и МЗ, спроведуваат епидемиолошки увиди во соработка со Државната санитарна и здравствена инспекција и Агенција за храна и ветеринарство (АХВ) која ќе мострира примероци на храна и предмети кои доаѓаат во контакт со храната, брисеви од работни површини и од вработениот персонал, во објектите каде се произведува, складира, подготвува и дистрибуира храната, а кои ќе бидат соодветно лабораториски /микробиолошки анализирани. За најдената состојба ќе се изработи и достави информација со стручно мислење и предлог мерки.

Индикатор: Број на земени мостри и брисеви за микробиолошка анализа доставена до МЗ, ДСЗИ, АХВ и ИЈЗ на РМ

Рок на известување: Информација за извршен увид доставена веднаш до ИЈЗ на РМ и МЗ

8. Континуирано следење на спроведување на задолжителна имунизација од страна на регионалниот координатор за имунизација, преку квартални теренски увиди во сите вакцинални пунктови на територијата на ЦЈЗ и пружање на стручна методолошка помош од областа на имунизацијата (одржување и примена на ладен ланец, температурен мониторинг, чување на вакцини, евиденции и извештаи, употреба на мултидозни виали на вакцина и безбедна апликација согласно календарот за имунизација).

Индикатор: Извештај со коментар и предлог мерки од реализирани теренски увиди во вакцинални пунктови доставен до МЗ, ДСЗИ и ИЈЗ на РМ

Рок на известување : квартално

9. Следење на опфатот на задолжителната вакцинација преку следење на реализацијата на планот за имунизација и изработка на извештај за опфатот со епидемиолошки коментар, кој ќе биде доставен и до раководителот на здравствената организација која е задолжена за спроведување на задолжителната вакцинација.

Индикатор: извештај со евалуација на опфатот до МЗ, ИЈЗ на РМ, ДСЗИ и здравствената установа.  
Рок на известување: 2<sup>ра</sup> и 4<sup>та</sup> квартал

**10. Ставање под контрола на останати заболувања против кои се спроведува задолжителна имунизација**

Активен епидемиолошки надзор над секој случај или сомнение на заболување против кое се спроведува задолжителна вакцинација при што се врши проверка на вакциналниот статус, опфатот со имунизација на територијата каде е регистрирано заболувањето, задолжителна лабораториска дијагноза и итно пријавување до ИЈЗ на РМ, согласно епидемиолошко медицински знаења и доктринарни процедури за контрола на заболувањата против кои се спроведува задолжителна имунизација.

Индикатор: број на извршени активни епидемиолошки надзори и серолошки анализи  
Рок на известување: веднаш и квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

**11. Активности за одржување на резултатите постигнати со ерадикација на детската парализа во координација со ИЈЗ на РМ согласно усвоениот акционен план за следење на АФП случај**

ЦЈЗ ги продолжуваат своите активности во врска со спроведувањето на активниот надзор над детската парализа, по обработка на добиените неделни извештаи од здравствените установи на територијата која ја покриваат, еднаш неделно доставуваат „Неделни извештаи за активен надзор на АФП“ до ИЈЗ на РМ.

При регистрирање на АФП случај, епидемиолог од ЦЈЗ врши теренско епидемиолошко истражување, пополнува епидемиолошка анкета, го проверува вакциналниот статус на заболениот и блиските контакти во надлежната служба за вакцинација, прави проверка на опфатот со ОПВ вакцина на подрачјето каде живее АФП случајот. За најдената состојба од теренските истражувања изготвува информација и веднаш ја доставува до ИЈЗ на РМ и МЗ.

Од блиските контакти на АФП случајот - деца на возраст до 15 години, се зема фецес за вирусолошко испитување, кој заедно со доставениот фецес за АФП случајот се транспортира до вирусолошката лабораторија при ИЈЗ на РМ.

Индикатор: број на доставени неделни извештаи за активен надзор на АФП, број на извршени посети, број на земени материјали доставени до ИЈЗ на РМ  
Рок на известување: веднаш, квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

**12. Активности за елиминација на автохтоните морбили и конгенитална рубеола во координација со ИЈЗ на РМ, согласно усвоениот ажуриран акционен план „Програма за елиминација на автохтоните мали сипаници и рубеола и превенција на конгенитална рубеола инфекција (КРИ)“.**

Епидемиолошки надзор над спроведувањето на задолжителната имунизација согласно пат на епидемиолошки увиди, контрола врз водењето на соодветна евиденција и документација, изготвени извештаи за вакцинација.

Изготвување на информации од извршените теренски увиди од страна на ЦЈЗ/ПЕ со предлог мерки.

При појава на случај со клиничка слика компатибилна на мали сипаници и рубеола епидемиолошката служба на ЦЈЗ, веднаш го известува ИЈЗ на РМ и МЗ, прави епидемиолошка анкета и обезбедува материјал за серолошка потврда на заболувањето кој се доставува до вирусолошката лабораторија при ИЈЗ на РМ.

Индикатор: број на извршени епидемиолошки увиди и анкети, број на земени материјали за лабораториско докажување  
Рок на известување: квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

**13. Одржување на состојба на елиминација на тетанусот кај новороденчињата**

- Перманентен увид на ЦЈЗ/ПЕ во вакциналните служби во однос на опфатот со Те-Ал вакцина на женската популација на 18 годишна возраст/репродуктивен период, како и на гинеколошко - акушерските одделенија преку повремено теренски увиди;
- Изготвување на информација за најдената состојба при теренскиот увид со заклучоци и предлог мерки;
- Комплетна обработка и иследување на секој случај на неонатален тетанус и итна пријава до ИЈЗ;

Индикатор: број на лабораториски анализи на лица ставени под здравствен надзор  
Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

**14. Одржување на резултатите постигнати со ерадикација на маларијата во Република Македонија**

- Активности за одржување на резултатите постигнати со ерадикација на маларијата во Република Македонија преку редуцирање на опасноста од внесување и ширење на маларија и други заболувања кои се пренесуваат преку вектори, со примена на превентивни мерки на теренска и аеродезинсекција;
- Задолжителна хемиопротекција за лицата кои патуваат во земји каде постои ендемија или епидемија на маларија согласно препораките на СЗО (Меѓународен сообраќај и здравје) и законските прописи. ЦЈЗ/ПЕ ќе вршат здравствен надзор и лабораториско испитување на маларија на сите лица кои пристигнуваат од овие земји. На лицата ставани под здравствен надзор за маларија им се зема периферна размазка и густа капка крв за паразитолошко испитување;

При појава на случај на маларија или позитивен лабораториски резултат, епидемиолошките служби на ЦЈЗ/ПЕ ќе направат епидемиолошка увид, анкета и ќе подготват информација до ИЈЗ на РМ, ДСЗИ и МЗ.

Индикатор: број на лабораториски анализи на лица ставени под здравствен надзор  
Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

**15. Епидемиолошко следење и контрола на природно жаришните инфекции преку теренски увиди и анкети и превземање на соодветни превентивни мерки.**

Индикатор: број природно жаришни инфекции, број на превземени превентивни мерки против природно жаришни инфекции

Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

**16. Активности за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции.**

Ќе се реализираат согласно изготвениот координиран пристап и методологија изработена од страна на ИЈЗ на РМ за земање материјали, (брисеви од стерилен материјал, работни површини, стерилност на воздух и друго), од стационарните здравствени установи, по еднаш во секој квартал при што земените материјали ќе бидат микробиолошки обработени во сопствените лаборатории на ЦЈЗ.

За најдената состојба ќе се изготви извештај со епидемиолошки коментар и предлог мерки и активности кој веднаш ќе се достави до ИЈЗ на РМ, ДСЗИ и здравствените установи каде се направени увидите.

Индикатор : број на извршени увиди и земени мостри доставен до МЗ  
Рок на известување: квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

**17. Спроведуваат дезинфекција, дезинсекција и дератизација (ДДД) - по епидемиолошки индикации согласно законските прописи, на своето подрачје и на подрачјето на оние општини каде оваа дејност не е развиена.**

Индикатор: површина која е опфатена со ДДД активности  
Рок на известување: квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

**18. Активности за епидемиолошко следење и проучување на патиштата за спречувањето и сузбивање на зоонозите (кју треска, туларемија, беснило, лајшманиоза, лептоспирози, хеморагични трески и др.) во соработка со ветеринарната дејност.**

Во случај на акумулација на случаи на зоонози, ЦЈЗ вршат теренски увиди во засегнатото подрачје во координација со ветеринарната дејност. Од добиените пријави, извршените увиди и епидемиолошки анкети за зоонози, изготвуваат информации со предлог на противепидемиски мерки и истите ги доставуваат до надлежните институции.

Индикатор: Број на обработени епидемиолошки анкети за зоонози, број на теренски увиди  
Рок на известување: квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

**19. Рано известување и предупредување за појава на заразни болести и брз одговор (АЛЕРТ-систем)**

Во 2016 година, АЛЕРТ системот продолжува да функционира на територијата на целата држава, како законски регулиран систем за следење на заразни болести.

- ЦЈЗ вршат прибирање на збирни неделни извештаи и даваат стручна помош на здравствените работници - матичните доктори на нивната територија, внесување во посебен софтвер и статистичка обработка и анализа на доставените податоци, кои во електронска форма ќе ги достават како неделен извештај до ИЈЗ на РМ.

Индикатор: Број на обработени неделни извештаи добиени од матичните доктори, број на изготвени неделни, број на епидемиолошки надзори и извештаи доставени до ИЈЗ на РМ.

Рок на известување: квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

- а) При појава на алерт од одреден синдром, епидемиолошката служба при ЦЈЗ е должна да изврши теренски увид за откривање на причините, и да преземе мерки за спречување и сузбивање на разното заболување. Од извршениот увид ЦЈЗ ќе достави извештај до ИЈЗ на РМ и МЗ за резултатите, причинителот и превземените мерки за сузбивање на заболувањето.

Индикатор: Број на теренски увиди при регистрирање на алерт, број на изготвени информации од теренски увиди.

Рок на известување: квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

## 20. Следење на грипот и други вирусни респираторни заболувања во Република Македонија

10-те ЦЈЗ со започнување на сезоната на грип (40 недели) рутински ја следат состојбата со грипот на својата територија, преку епидемиолошки увиди во одредени здравствени установи и прибирање на групни пријави за грип.

При зголемен број на заболени или епидемија на грип, ќе се врши засилен надзор (теренски увиди) на подрачјата каде се регистрирани такви состојби. Од теренските увиди ќе се подготвуваат информации со предлог мерки за најдената состојба и ќе се доставуваат до ИЈЗ на РМ и МЗ.

10-те ЦЈЗ, во соработка со ЗУ ќе земаат материјали од заболени лица со типична клиничка слика на грип, за вирусолошка дијагностика и утврдување на типот на вирусот на грип кој циркулира во земјата.

Индикатор: Број на направени епидемиолошки теренски увиди, број на доставени информации од увиди, број изготвени неделни групни пријави за грип, број на земени материјали за вирусолошка дијагностика

Рок на известување: квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

21. ЦЈЗ ќе вршат епидемиолошки увиди при појава на ретки болести, болести кои повторно се појавуваат или непознати/нерегистрирани досега болести во Република Македонија со стручно методолошка помош од ИЈЗ на РМ и за најдената состојба на теренот ќе доставуваат информации до соодветни надлежни институции.

Индикатор: Број на направени увиди, број на изготвени информации.

Рок на известување: веднаш и квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

## 22. Мерки и активности за спречување на тропски, карантински и паразитарни заболувања

За спречување на внесување и ширење тропски карантински заболувања 10-те ЦЈЗ ќе преземат мерки и активности согласно законските прописи и усвоените протоколи донесени врз основа на Меѓународниот здравствен правилник (МЗП), за што ќе водат редовна евиденција.

Под здравствен надзор ќе бидат ставени лица - повратници од земји во кои се регистрираат овие заболувања во ендемска или епидемиска форма, согласно доставените податоци за земјите од страна на ИЈЗ на РМ од СЗО-Меѓународно патување.

Секој сомнителен случај на колера за дефинитивна лабораториско - микробиолошка дијагноза се испраќа до ИЈЗ на РМ.

Индикатор: Број на направени увиди, број на изготвени информации.

Рок на известување: веднаш и квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

23. 10-те ЦЈЗ навремено обезбедуваат вакцини и вршат вакцинација и хемиофилактика по епидемиолошки индикации на определени групи или поединци против хепатитис Б, тетанус, тифус, грип, менингококен менингит, колера, жолта треска, а по потреба и против други заразни заболувања. Ќе водат уредна медицинска евиденција и документација врз основа на законската регулатива.

Ќе доставуваат соодветни извештаи за спроведената активност до ИЈЗ на РМ.

Индикатор:

Рок на известување:

извештај  
квартално до ИЈЗ на РМ



**24. Здравствено – воспитна дејност од областа на епидемиологијата во врска со спречувањето и сузбивањето на заразните болести и важноста и бенефитот од имунизацијата, со цел одржување на опфатот на имунизацијата на 95%, со посебен акцент кон морбили и рубеола, полиомиелит и нововедените вакцини, во училишта, општини и слично, преку организирани предавања, преку средствата за јавно информирање, а врз основа на доставениот работен план.**

Индикатор: извештај за број на одржани едукации и присутни слушатели, материјали од предавањето (предавање, брошури/флаери)

Рок на известување:

квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

Предвиден годишен обем на работа по поедини програмски активности од епидемиолошката дејност кој во зависност од епидемиолошката состојба може да биде зголемен даден во табела број 1.

Табела број 1

ЦЈЗ	Вкупен број на на земен материјал за ИХИ контрола	вк.број на планирани епидемиолошки активности (увиди, анкети и слично)
Битола	350	250
Куманово	350	250
Кочани	200	200
Охрид	600	350
Прилеп	350	250
Скопје	800	900
Струмица	200	250
Тетово	450	350
Велес	450	350
Штип	200	200
<b>ВКУПНО</b>	<b>3.950</b>	<b>3.350</b>

#### Б. ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

ИЈЗ на РМ врши координација, следење, мониторирање и евалуација над спроведувањето на програмските јавно-здравствени активности и пружа стручно методолошка помош на 10-те ЦЈЗ. Институтот за јавно здравје на Република Македонија:

- Ја координира, стручно контролира и насочува работата на Центрите за јавно здравје во Република Македонија;
- Носител е на изготвувањето и имплементацијата на стратешките документи и акциони планови во превентивните дејности;
- Ги координира активностите за изготвување национални прописи и прилагодување кон меѓународните прописи;
- Изготвува доктринарни ставови во методолошкиот пристап и начинот на евалуација на извршените мерки и активности во превентивните дејности;
- Врз основа на спроведени истражувања и добиените податоци од Центрите за јавно здравје, врши мониторинг и дава оценка на здравствено-еколошкиот ризик од одредени фактори во животната средина;
- Ги идентификува приоритетните проблеми и потенцијални ризични состојби по здравјето на ниво на Републиката и го известува Министерството за здравство.

Овие активности ги спроведува континуирано преку квартални теренски увиди во сите здравствено превентивни дејности во секој ЦЈЗ, а врз основа на Упатство со методологија за менаџирање и управување со програмата. За спроведената активност секој сектор во ИЈЗ на РМ подготвува извештај за координација, следење, стручно методолошка помош и реализација на програмските активности од страна на сите извршители и констатирана состојба со коментар.

Индикатор: детален извештај од секој сектор на ИЈЗ на РМ

Рок на известување :

квартално

ИЈЗ на РМ како врвна јавно здравствена установа во превентивната медицина, ги обезбедува и располага во текот на цела година со потребните реагенси за дијагностика на причинителите на заразни заболувања согласно програмските активности.

Реализирањето на задачите и активностите се врши организирано во сите превентивни здравствени дејности за што до Министерството за здравство се доставува извештај во рок и фреквенција согласно програмата, а при вонредни околности и јавно здравствени закани, фреквенцијата на известувањето е веднаш.

ИЈЗ на РМ како институција номинирана од Министерството за здравство (МЗ) за координатор во различни меѓународни институции од доменот на јавното здравје, треба да го информираат МЗ за секоја добиена покана за учество на настани/семинари надвор од државата, да го достават на увид материјалот подготвен за учество/презентација на настанот до МЗ - сектор за превентивна здравствена заштита и во рок од пет дена од завршување на настанот да достават информација за заклучоците и препораките од учеството.

Индикатор: доставено известување, материјал, информација  
Рок на известување: Веднаш

Подготовка и спроведување на програми за континуирано професионално усовршување во соработка со други образовни институции за вработените во ИЈЗ на РМ и 10-те центри за јавно здравје, како и за други целни групи, во областа на јавното здравје.

Индикатор: годишен акционен план за континуирана едукација и извештај за спроведени едукации

Рок на извршување: прв квартал и континуирано  
Извршители: ИЈЗ на РМ, Медицински факултет Скопје и Школа за јавно здравје

## I. СОЦИЈАЛНО МЕДИЦИНСКА ДЕЈНОСТ СО ЗДРАВСТВЕНА СТАТИСТИКА И ПРОМОЦИЈА НА ЗДРАВЈЕТО

ИЈЗ на РМ како координатор на активностите во рамките на оваа превентивна здравствена дејност, должен е да го следи, мониторира, верифицира и квартално да го известува МЗ за реализирањето на активностите и доставувањето на извештаи/анализи и информации од страна на 10-те ЦЈЗ.

ИЈЗ на РМ во рамките на оваа дејност, а врз основа на стручно методолошкото упатство за работа ги прибира, подготвува, анализира и води збирки на податоци согласно Законот за евиденции во областа на здравството, како и врз основа на податоците од електронскиот здравствен систем „мој термин“ и доставените и обработените податоци страна на 10-те ЦЈЗ.

Активностите ќе се реализираат преку координација на секторите за: социјална медицина и промоција на здравјето и Центарот за статистичка обработка на здравствени податоци, публицистика и едукација (Центар).

Во тек на 2016 година преку 10-те ЦЈЗ, за потребите на државата ќе се изработат следниве збирни извештаи, публикации и информации:

### I.a Социјално-медицинска дејност со здравствена статистика

Во тек на 2017 година ќе продолжи спроведувањето на статистичките истражувања од областа на здравството.

Во Центарот ќе се прибираат и обработуваат збирни и индивидуални статистички извештаи доставени од здравствените установи преку одделенијата за здравствена статистика и информатика при 10-те ЦЈЗ во Република Македонија и податоците од електронскиот здравствен систем „мој термин“.

#### 1. Збирни евиденции

Збирните извештаи содржат податоци со кои се прикажува работата на здравствените установи во Република Македонија, кадарот вработен во нив како и податоци за утврдени заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничките и диспанзерски дејности.

Во тек на 2017 година од здравствените установи во Република Македонија преку 10-те ЦЈЗ, ИЈЗ на РМ ќе изврши обработка на пристигнатите податоци од збирните извештаи за:

- II полугодие за 2017 година, годишни збирни извештаи за 2016 година и збирни извештаи за IV тромесечие за 2016 година за хигиенската исправност на намирниците и предметите за општа употреба и извештаи за несреќи на работа;
- за I полугодие за 2017 година и тромесечни извештаи за I, II и III тромесечие за 2017 година.

Од доставените збирни извештаи по извршената логична и математичка контрола и компјутерски внес на податоците, ќе се изготват годишни збирни извештаи:

**1.1 Годишни збирни извештаи за кадар и извршена работа за 2016 година за Републиката**  
Индикатор: доставени извештаи до МЗ  
Рок на изготвување: Мај 2017 година

Од доставените збирни извештаи за 2016 година, по извршената логична и математичка контрола и компјутерски внес на податоците ќе се изготват:

**1.2 Полугодишни збирни извештаи на ниво на Република Македонија за 2017 година.**

Индикатор: доставени извештаи до МЗ  
Рок на изготвување: септември 2017 година

Секторот за статистика преку теренски квартални посети во 10-те ЦЈЗ во Република Македонија ги спроведе стручно методолошка помош за правилната примена на МКБ-10 и примената на другите параметри во збирните извештаи, а со цел квалитетна обработка на податоците од збирните евиденции, како и во здравствените установи во соработка со стручните лица од ЦЈЗ на подрачјата што ги покриваат, што ќе допринесе подобрување во доставувањето на здравствено-статистичките податоци по однос на квалитет и квантитет.

Индикатор: извештај за теренска посета и стручно методолошка помош во ЦЈЗ доставен до МЗ  
Рок на известување: квартално

**2. Здравствени публикации во Република Македонија за 2017 година**

Заради поширока достапност за користење на здравствено-статистичките податоци од збирните и индивидуалните здравствено-статистички евиденции во тек на 2017 година, врз основа на податоците од „мој термин“ и податоците од 10-те ЦЈЗ, ќе бидат изготвени следниве публикации:

**2.1 Здравствената карта на Република Македонија за 2016 година, ќе ја презентира состојбата на здравствената заштита во Република Македонија по однос на организационата структура, здравствените дејности и здравствениот кадар, морбидитет и морталитет.**

Индикатор: доставена публикација  
Рок на изготвување: Октомври 2017 година

**2.2 Амбулантно-поликлинички морбидитет во Република Македонија за 2016 година**

Индикатор: доставена публикација  
Рок на изготвување: Октомври 2017 година

**2.3 Мрежа на болничките здравствени установи за 2016 година**

Индикатор: доставена публикација  
Рок на изготвување: март 2017 година

**2.4 Специјалистички служби во Република Македонија во 2016 година**

Индикатор: доставена публикација  
Рок на изготвување: март 2017 година

**2.5 Кадар во здравствени установи во Република Македонија во 2016 година**

Индикатор: доставена публикација  
Рок на изготвување: октомври 2017 година

**3. Регистри за незаразни болести**

Во тек на 2017 година од доставени и обработени индивидуални евиденции од одделенијата за здравствена статистика и информатика преку 10-те ЦЈЗ најдоцна до секој 5-ти во месецот за претходниот месец, како и врз основа на податоци од „мој термин“, ИЈЗ на РМ ќе ги подготви следните регистри:

**3.1 Регистар за шеќерна болест на Република Македонија за 2017 година**

Индикатор: доставена публикација  
Рок на изготвување: јуни 2017 година

- 3.2 Регистар на професионални заболувања на Република Македонија за 2016 година
- 3.3 Регистар на исхемична болест на срцето на Република Македонија за 2016 година
- 3.4 Регистар на брубрежна инсуфициенција на Република Македонија за 2016 година
- 3.5 Регистар на сообраќаен траматизам на Република Македонија за 2016 година

Индикатор: доставени регистри  
Рок на изготвување: септември 2017 година

#### 4. Болнички морбидитет во Република Македонија, 2016

Индикатор: доставена публикација  
Рок на изготвување: ноември 2017 година

#### 5. Морталитет во Република Македонија во 2016 година

Индикатор: доставена публикација  
Рок на изготвување: Октомври 2017 година

I.b Одржување и развој на WEB-страна на ИЈЗ на РМ, изготвување публикации, информации, анализи, брошури и други материјали преку in-design во PDF формат за потребите на Центарот за статистичка обработка на здравствените податоци, публицистика и едукација како и за потребите на сите сектори во ИЈЗ на РМ и МЗ.

Индикатор: квартален извештај за поставени материјали на WEB-страна  
Рок на изготвување: Задачата е континуирана

#### I.б Социјално-медицинска дејност со промоција на здравје

ИЈЗ на РМ како координатор на активностите во рамките на оваа превентивна здравствена дејност, должен е да го следи, мониторира, верифицира и квартално да го известува МЗ за реализирањето на активностите и доставувањето на извештаи/анализи и информации од страна на ЦЈЗ.

Секторот дава стручна методолошка помош од областа на јавното здравје во заштитата на здравјето, унапредувањето на здравјето, скринингот на населението и следењето на болестите.

Секторот за промоција, анализи и следење на незаразни болести во рамките на оваа дејност, а врз основа на стручно методолошкото упатство за работа ќе ги реализира следниве активности:

#### **Извештај за спроведување на годишната Национална програма за јавно здравје во Република Македонија во 2016 година**

Индикатор: Изготвен извештај  
Рок на изработка: 15.01.2017 година

#### 1. Информација за извршени активности на ИЈЗ на РМ во 2016 година согласно Национален акционен план за родова еднаквост

Индикатор: Изготвена информација  
Рок на изработка: февруари 2017 година

#### 2. Информација за искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи во Република Македонија во 2016 година

Индикатор: Изготвена информација  
Рок на изработка: јуни 2017 година

#### 3. Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет во Република Македонија

Индикатор: Изготвена анализа  
Рок на изработка: септември 2017

#### 4. Анализа на работењето на ЈЗУ во Република Македонија во 2017 година

Индикатор: Изготвена анализа  
Рок на изработка: септември 2017 година

#### 5. Упатство за практикување физичка активност за подобро здравје

Индикатор: изготвено упатство  
Рок на изработка: прв квартал 2017

#### 6. Извештај за резултатите од студијата за преваленцата на употреба на дроги кај децата на возраст од 16 години во Република Македонија како дел од интернационална студија (ЕСПАД - 2016)

Индикатор: Изготвен извештај  
Рок на изготвување: февруари 2017

7. Извештај за резултатите од студијата за однесувањето на децата на училишна возраст кон здравјето во Република Македонија како дел од интернационална студија (HBSC - 2015)

Индикатор: Изготвен извештај  
Рок на изготвување: март 2017

8. Извештај за резултатите од студијата за преваленцата на употреба на тутун од децата на возраст 13-15 години во Република Македонија како дел од интернационална студија (GYTS 2015/2016)

Индикатор: Изготвен извештај  
Рок на изготвување: јуни 2017

9. Информација за состојбата со болестите на зависност во Република Македонија

Индикатор: Изготвена информација  
Рок на изработка: октомври 2017 година

10. Извештај за здравствени индикатори “здравје за сите”

Индикатор: Изготвен извештај  
Рок на изготвување: втор квартал 2017

11. Извештај за здравјето и здравствената заштита на населението во Република Македонија во 2016 година

Индикатор: Изготвен извештај  
Рок на изготвување: ноември 2017

12. Изготвување извештај за работата на советувалиштата за сексуално и репродуктивно здравје во 10-те ЦЈЗ

Индикатор: Изготвен табеларен и текстуален извештај  
Рок на изготвување: квартално

13. Извештај за работата на советувалиштата за откажување од пушење во 10-те ЦЈЗ

Индикатор: Изготвен табеларен и текстуален извештај  
Рок на одржување: квартално

14. Следење и координација на промотивно-едукативните активности на 10-те ЦЈЗ

Индикатор: Извештај за активностите на ИЈЗ на РМ и збиен извештај за 10-те ЦЈЗ за реализирани промотивни активности  
Рок на извршување: Квартално

15. Стручно-методолошка помош од областа на социјална медицина со промоција на здравје

Преку теренски квартални посети во 10-те ЦЈЗ во Република Македонија ќе се спроведе стручно методолошка помош.

Индикатор: извештај до МЗ за теренска посета и стручно-методолошка  
Рок за известување: квартално

16. Квартален мониторинг, координација и верификација на програмските активности на 10-те ЦЈЗ со извештај од областа на социјална медицина со промоција на здравје

Преку теренски квартални посети во 10-те ЦЈЗ во Република Македонија ќе се спроведе квартален мониторинг.

Индикатор: доставен извештај до МЗ  
Рок за известување: квартално

17. Здравствена промоција – здравствено воспитување врз основа на подготвен и доставен работен план и во координација со Министерството за здравство

- а) Организација и спроведување на промотивни акции и кампањи, предавања и трибини, пропратени со печатен материјал за: правилна исхрана, здрави стилови на живот, превенција на хронични незаразни болести, бенефити од физичка активност, штетноста од пушењето и алкохолот,

б) одбележување на соодветни светски денови, недели (пример: Светски ден на срцето, Светски ден на дијабет, Ден на борба против пушење, Светски ден за сеќавање на жртвите од сообраќајни несреќи, 16 Дена за борба против насилството врз жената и друго) пропратени со печатен материјал,

в) Следење и координација на промотивно едукативните активности на 10-те ЦЈЗ.

Рок на извршување:

квартално

Индикатор : Извештај за активности на ИЈЗ на РМ и збирен извештај за 10-ЦЈЗ за реализирани промотивно едукативни активности, доставени до МЗ

## II. САНИТАРНО ХИГИЕНСКА ДЕЈНОСТ СО ЗДРАВСТВЕНА ЕКОЛОГИЈА

ИЈЗ на РМ како координатор на активностите во рамките на оваа превентивна здравствена дејност, должен е да го следи, мониторира, верифицира и квартално да го известува МЗ за динамиката на реализирањето на активностите и доставувањето на извештаи/анализи и информации од страна на 10-те ЦЈЗ како извршители .

### 1. Процена на здравствено-еколошкиот ризик и приоритетни јавно-здравствени проблеми поврзани со здравствената екологија

1.1 Процена на здравствено-еколошкиот ризик во врска со квалитетот на водите за пиење и водоснабдувањето како и воспоставување на здравствена евиденција на водоснабдувањето преку изработка на анализа за проценката на здравствениот ризик од водата за пиење, врз основа на извештаите од извршените увиди и анализи од страна на 10-те ЦЈЗ за остварените активности.

Индикатор за следење: Анализа за проценката на здравствениот ризик од водата за пиење, согласно програмските активности и извршените увиди и анализи спроведени со договор помеѓу центрите и организациите за јавно водоснабдување.

Рок на известување :

2<sup>ро</sup> и 4<sup>то</sup> тромесечие

### 1.2 Вирусолошка анализа на водата за пиење

Институтот за јавно здравје на Република Македонија ќе спроведе вирусолошка анализа на водата за пиење која е предвидена со Правилникот за безбедност на вода (Службен весник на РМ број 46/08 ) во дел В, табела: индикаторски дополнителни параметри, испитување на вируси: ентеро, полио, ехо, коксаки, рео, адено, хепатит А вирус и други (пример: норовирус, ротавирус, хепатит Е вирус-ХЕВ ). Мониторинг на вирусите во водата за пиење ќе ги опфати 7-те града со број на жители над 40.000 и тоа во :

- Куманово, Битола, Прилеп, Тетово, Велес, Охрид и Штип, со по една (1) годишна анализа и

- Скопје со фреквенција еднаш (1) месечно

во период од мај до декември 2017 година (вкупно 8 анализи годишно), преставени со временска рамка и количина во табела број 1 .

Согласно програмските активности и извршените увиди и анализи спроведени со договор помеѓу ИЈЗ на РМ и Јавните комунални претпријатија кои се одговорни за јавно водоснабдување, ќе се изготви „Анализа на проценката на здравствениот ризик од потенцијално присуство на вируси во водата за пиење“ како составен дел од Годишниот извештај за остварените активности.

Табела број 1

Подактивности	Рокови/ временски период	Индикатори	Број
Мониторинг во 7 града со над 40000 жители	Еднаш годишно	Анализирани примероци	7
Мониторинг во Скопје	Еднаш месечно, мај-декември	Анализирани примероци	8
Проценка на здравствен ризик од присуство на вируси во вода за пиење	Два пати годишно, 2. и 4. тромесечие	Извештај	2

Индикатор за следење: Анализа/извештај на проценката на здравствениот ризик од потенцијално присуство на вируси во водата за пиење.

Извршител: ИЈЗ на РМ

Фреквенција на известување: 2 пати годишно, во 2 и 4 тромесечие

### 1.3 Процена на здравствено-еколошкиот ризик од квалитетот на површинските води од јавно-здравствен аспект

Врз основа на утврдениот статус и извршени лабораториски испитувања на површинските води, а особено водите за рекреативно капење од здравствен аспект извршени од страна на 10-те ЦЈЗ во РМ, ќе се изработат извештаи за санитарно-хигиенската состојба и квалитет на водите за капење на подрачјето на Републиката со мерки за асанација за заштита и/или намалување на здравствениот ризик со проценка на ризикот и истите ќе бидат составен дел од годишниот извештај.

Индикатор за следење:  
Рок на известување:

Доставени два извештаја до МЗ  
2<sup>ро</sup> и 4<sup>то</sup> тромесечие

### 1.4 Санитарно-хигиенски увиди и стручна проценка на состојбата на Филтер станиците за кондиционирање на површински води кои се наменети за вода за пиење

Институтот за јавно здравје на Република Македонија ќе врши редовен увид во начинот на функционирање и одржување, а во функција на подобрување на состојбата на филтер станиците за кондиционирање на површински води кои се наменети за вода за пиење во: Берово, Битола, Велес, Винаца, Куманово, Пехчево, Пробиштип, Струмица, Свети Николе и Охрид.

Предвидено е да се направат вкупно два (2)увиди во филтер станици во секој квартал, освен во третиот квартал ( летната сезона ) кога ќе се направат вкупно 4 увиди во филтер станици за кондиционирање на површински води кои се наменети за вода пиење.

Врз основа на извршените увиди ИЈЗ на РМ ќе подготви стручни проценки за начинот на функционирање и одржување на Филтер станиците за кондиционирање на површински води кои се наменети за вода пиење квартално, како и збирен извештај за состојбата како составен дел од Годишниот извештај за остварените активности.

Индикатор за следење:  
Рок на известување:

извештај  
квартално

### 1.5 Проценката на ризикот од хигиенскиот квалитет на воздухот врз здравјето кај предучилишна и училишна популација

Проценката на ризикот од хигиенскиот квалитет на воздухот врз здравјето на изложеното население се врши врз основа на добиените вредности од извршениот мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух релацијата со податоците за годишната стапка на морбидитетот од неспецифични респираторни заболувања Ј00 - Ј99, со исклучок на Ј10-Ј18, според МКБ -10 кај предучилишни (0-6 годишна возраст) и училишни деца (7-14 годишна возраст) во град и села.

Индикатор за следење: Оцена на морбидитетот на респираторните заболувања кај предучилишни (0-6 годишна возраст) и училишни деца (7-14 годишна возраст) во град и во село, како и на национално ниво по методологијата на СЗО.

Рок на известување:

30 ноември 2017

### 1.6 Лабораториска анализа на земени примероци со мобилна станица за мерење на аерозагадувањето со ПМ10 и ПМ2,5 во урбани средини

Во случај на индикација за екстремно висок процент поради зголемена емисија на загадувачки материјал, ИЈЗ на РМ ќе примени соодветно мерење со мобилна мониторинг станица, при што ќе се земаат примероци со мобилната мерна станица во текот на 10 дена и ќе ги тумачи врз основа на направените лабораториски анализи во овластената лабораторија на Државниот универзитет „Гоце Делчев Штип“ .  
Цена на активност е 50.000,00 денари .

Индикатор: Извештај од извршени анализи со коментар и мислење  
Извршител : Универзитет „Гоце Делчев“ Штип - овластена лабораторија за воздух

## 2. Безбедност на храна од јавно здравствен аспект

### 2.1 Процена на здравствениот ризик од безбедноста на храната која ја консумира населението

Со цел превенција на болестите поврзани со небезбедна храна ќе бидат анализирани сите достапни податоци за безбедноста на храната која се увезува, произведува и става во промет во РМ, во една интегрирана анализа со приказ на трендови и препораки за надминување на констатираните состојби.

Индикатор за следење: Анализа и проценка на здравствениот ризик на безбедноста на храната и предметите кои се во допир со храната

Рок на известување:

5 декември 2017

## 2.2 Процена на здравствениот ризик од безбедноста на храната која ја конзумираат вулнерабилните групи како што се предшколски и школски деца, болни лица и стари лица во домови.

Со цел превенција на болестите поврзани со небезбедна храна ќе бидат анализирани сите податоци за безбедноста на храната која се припрема и послужува во градинки, училишта, ученички домови, болници, старечки домови од аспект на микробиолошката безбедност и степенот на чистота во институциите во една интегрирана анализа со приказ на трендови и препораки за надминување на констатираните состојби.

Индикатор за следење: Анализа и проценка на здравствениот ризик на безбедноста на храната во образовни, здравствени институции и старечки домови.

Рок на известување: 2-ро и 4-то тромесечје

## 2.3 Проценка на присуството на хемиска контаминација на храна од пазар од домашно земјоделско производство во различни региони

Лабораториско тестирање на 100 примероци од зеленчук, овошје и нивни производи од пазарите на територијата на Република Македонија, за резидуи на пестициди. Примероците ќе бидат земени од оние региони (Скопје, Тетово, Охрид, Струмица, Кочани), каде што не постои можност да испитуваат Центрите за јавно здравје. Во истите региони ќе бидат земени и анализирани 100 примероци за резидуи на микотоксини, и тоа жита и нивни производи, кикирики и слични производи, суво овошје, зачини.

Проценка на здравствениот ризик од хемиска контаминација на зеленчукот со пестициди и микотоксини, анализирани во Институтот и Центрите за јавно здравје, со препораки за исхрана на населението на Република Македонија.

Индикатор за следење: Извештаји за извршените активности до МЗ

Рок на известување: 2-ро и 4-то тромесечие

## 3. Исхрана и исхранетост на популациони групи во РМ

### 3.1. Следење на биолошкиот квалитет на исхраната во предучилишни установи, основни училишта, ученички/студентски домови и домови за згрижување на стари лица

Врз основа на извршените анализи на 10-те ЦЈЗ за одредување на биолошката вредност на целодневни оброци во исхраната која се подготвува во предучилишните установи за престој на деца и за ученици кои имаат организирана целодневна исхрана во основни училишта и ученички/студентски домови, ИЈЗ на РМ ќе изготви целосен извештај на национално ниво за карактеристиките на исхрана во испитуваните популациони групи.

Индикатор: Извештај до МЗ на национално ниво

Рок на известување: 05.12.2017 година

### 3.2. Следење на нутритивниот статус кај предучилишни и училишни деца во функција на рана детекција на прекурсори на можни здравствени ризици за појава на хронични незаразни заболувања

ИЈЗ ќе изготви извештај за состојбите кај децата во однос на степените на зголемена телесна тежина, здебеленост и потхранетост, по региони и на национално ниво за Република Македонија, за популационите групи на деца на предучилишна возраст, ученици од второ одделение, ученици од петто одделение и ученици од прва година средно образование, проследен со проценка на здравствениот ризик.

Индикатор: Извештај на национално ниво до МЗ

Рок на известување: квартално

### 3.3. Следење на болничката исхрана

Врз основа доставените извештаи на испитаната нутритивна вредност на исхрана во стационарните установи во Република Македонија, ИЈЗ на РМ ќе изготви извештај за нутритивниот квалитет за исхраната во болниците во Република Македонија.

Индикатор: Извештај до МЗ за нутритивниот квалитет за исхраната во болниците во Република Македонија

Рок на известување: 5 декември 2017 година



#### 4. Проценка на просечниот дневен внес на макро и микронутриенси на населението во Република Македонија

Врз основа на податоците објавени во публикацијата на Државниот завод за статистика „Потрошувачка на домаќинствата во Република Македонија, 2016“, ИЈЗ на РМ ќе го процени просечниот дневен диететски внес на макро и микронутриенси на населението во Република Македонија.

Индикатор: Извештај до МЗ за просечниот дневен диететски внес на макро и микронутриенси на населението во Република Македонија.

Рок на известување:

5 декември 2017 година

#### 5. Проценка на здравствениот ризик од бучавата во животната средина

Со цел превенција на болестите поврзани со изложеност на зголемено ниво на бучава ќе се изврши анализа на податоците за индикаторите  $L_{ден}$  и  $L_{ноеќ}$  во урбаните средини Скопје, Куманово, Битола и Кичево, согласно стандардизирана методологија. Исто така ќе бидат одредени индикаторите за ефекти кај изложената популација, како што се вознемиреност и нарушување на спиењето.

Индикатор за следење: Анализа и проценка на здравствениот ризик од изложеност на бучава во животната средина со препораки за управување со ризикот.

Рок на известување:

5 декември 2017 година

#### 6. Проценка на здравствено-еколошкиот ризик од јонизирачко зрачење

Активностите ИЈЗ на РМ ќе ги реализира преку следење на параметрите од извршените мерења, согласно табеларениот преглед во табела 1, табела 2 и табела 3.

Табела 1. Следење на надворешно гама зрачење

	Амбиентален дозен еквивалент	
Надворешно гама зрачење	Скопје	365
	Велес	365
	Неготино	365
	Гевгелија	365
	Струмица	365
	Берово	365
	Крива Паланка	365
	Дебар	365
	Кичево	365
	Крушево	365
	Охрид	365
Битола	365	
<b>ВКУПНО</b>	<b>4380</b>	

Табела 2. Следење на јонизирачко зрачење на вода, воздух, почва

средини	локации	алфа и бета	Број на годишни анализи	
			гама	<sup>90</sup> Ср
Воздух	Скопје	48	48	2
	Битола	48	48	2
	Гевгелија	48	48	2
Површинска вода	Р. Вардар	12	12	2
	р. Лепенец	12	12	2
	Охридско езеро	12	12	2
Седимент	Р. Вардар		2	2
	р. Лепенец		2	2
	Охридско езеро		2	2
Почва	Скопје		6	2
	Битола		6	2
	Злетово		6	2
Атмосферски талози	Скопје	365	12	2
	Охрид	12	12	2
	Гевгелија	12	12	2
Водоводи	Охрид	12	4	4
	Скопје	12	4	4
	Битола	12	4	4

Табела 3. Следење на јонизирачко зрачење на храна

Видови Храна	број на анализи	
	гама	<sup>90</sup> Ср
Градинарски култури	15	15
Добиточна храна	15	15
Лозарски култури	2	2
Овоштарски култури	5	5
Леб, брашно, млеко	20	20
Месо	3	3
<b>ВКУПНО</b>	<b>60</b>	<b>60</b>

Во случај на нуклеарен акцидент мониторингот ќе биде проширен и тоа на подрачје на цела Република, согласно наменски изготвена оперативна Програма.

Индикатор за следење: Изготвена информација за наодите, проценетиот ризик и предлог мерки за санација

Рок на известување: квартално и годишна информација

#### 7. Информација за проценка на експозицијата и идентификација на здравствениот ризик на експонирани работници

Ќе се подготви Информација за проценка на експозицијата и специфичниот доза-одговор ефект кај 1300 лица професионално експонирани на јонизирачки зрачења, а врз основа на агрегирани податоци од извршени периодични прегледи за следење на здравствената состојба согласно законската регулатива за безбедност и здравје при работа, најмалку еднаш годишно со предлог за минимизирање на здравствениот ризик.

Индикатор за следење: Изготвени информации за наодите, проценетиот ризик и предлог мерки за санација

Рок на известување: 3<sup>то</sup> тромесечие

#### 8. Програма за мониторинг на концентрацијата на радонот во Република Македонија

Етаблирање на континуираниот мониторинг со цел:

- детално мапирање на територијата на Република Македонија во поглед на радонскиот потенцијал,
- определување на ризиците од изложеноста на радонот по географски и геолошки подрачја,
- определување на ризиците од изложеноста на радонот во училишта, градинки, здравствени центри и друго,
- креирање на екстензивна база на податоци која ќе биде корисна основа за ремедијација на радонот од постојни објекти како и градба на нови објекти,
- креирање на база на податоци како основа за корелација и епидемиолошки студии на канцерогени заболувања во Република Македонија.

#### 8.1. Определување на концентрацијата на радонот во затворени просторни како домови за живеење, детски градинки, училишта, центри за лекување и рехабилитација

Определувањето на просечната годишна ефективна доза од изложеност на Радонот ќе се врши со:

- поставување на 2000 пасивни детектори во зимски и летен период, согласно табела број 1,
- дополнителни мерења на дозата на јонизирачко зрачење и гамаспектрометрија на лице место.

За објектите каде ќе се измерат вредности над референтните, мерењата ќе бидат верифицирани со повторни мерења на истите локации.

Податоците, по претходна валидација ќе бидат внесени во база на податоци која дополнително ќе содржи информации и за гео-координатите на извршените мерења, вид на градежен материјал на објектот, тип на градба, година на градба, начин на греење, вентилација, катност, број на станари (за објекти за домување) и слично.

Од добиените податоци ќе се креира мапа на Република Македонија за изложеност на населението на радон во објекти за живеење и работа и истата континуирано ќе се ажурира.

Табела број 1. Локации и број на објекти предвидени за тестирање на ниво на радон

Општина	Број објекти за тестирање	Општина	Број објекти за тестирање	Општина	Број објекти за тестирање
Чешиново-Облешево	7	Чаир	43	Струга	46
Берово	16	Чучер Сандево	10	Вевчани	2
Делчево	17	Аеродром	59	Вранештица	2
Карбинци	4	Арачиново	5	Зајас	7
Кочани	35	Бутел	27	Чашка	10
Лозово	3	Центар	46	Демир Капија	4
Македонска Каменица	7	Гази Баба	56	Градско	4
Пехчево	7	Ѓорче Петров	34	Кавадарци	40
Пробиштип	18	Илинден	13	Неготино	18
Штип	45	Карпош	56	Росоман	4
Свети Николе	17	Кисела Вода	50	Велес	52
Виница	16	Петровец	9	Желино	13
Зрновци	3	Сарај	19	Центар Жупа	3
Кратово	12	Сопиште	8	Дебар	11
Крива Паланка	23	Студеничани	11	Дебарца	11
Куманово	83	Шуто Оризари	12	Другово	6
Липково	14	Зелениково	4	Кичево	25
Ранковце	6	Богданци	7	Македонски Брод	11
Старо Нагоричане	8	Босилово	10	Охрид	70
Битола	92	Гевгелија	22	Осломеј	8
Демир Хисар	11	Конче	3	Пласница	3
Долнени	11	Ново Село	10	Боговиње	18
Кривогаштани	5	Радовиш	24	Брвеница	9
Крушево	7	Стар Дојран	5	Гостивар	50
Могила	5	Струмица	45	Јегуновце	7
Новаци	3	Валандово	10	Маврово	12
Прилеп	73	Василево	8	Теарце	14
Ресен	20	Врапчиште		Тетово	

### 8.2. Определување на концентрацијата на радонот во почвата

Определувањето на концентрацијата на радонот во почвата ќе се врши со теренски мерења со активна метода.

Мерењата ќе бидат извршени на 360 приоритетни локации од геолошки аспект. Селекцијата ќе биде извршена во консултација со Геолошкиот институт на Република Македонија и користење на релевантните геолошки мапи.

Валидирањите податоци ќе бидат континуирано внесувани во база на податоци и на мапа на Република Македонија.

### 8.3. Изработка на информативни материјали

Изработка на информативни материјали за општата популација:

- Запознај го радонот, се работи за твоето здравје;
- Намали го ризикот од радон;
- Уште една причина да престанете со пушењето;
- Изработка и одржување на WEB страница наменета за радонот и ризиците од радонот;
- Изработка на информативен материјал за здравствените работници, приоритет за матичните лекари.

Со цел реализирање на точката 8 од оваа програма - Програма за мониторинг на концентрацијата на радонот во Република Македонија, ИЈЗ на РМ ќе спроведе јавна набавка на 2000 радон детектори модел „RSKS (C39)“ со објава на тендер во јануари 2017 година.

Табела број 3 „Табеларен преглед на активности по цена и количина“

активност	количина	Единечна Цена (ден.)
Лабораториска подготовка, поставување и отчитување на пасивни радон детектори и дозиметрија на лице место	2000	250,00
Мерење на радон во почва	360	300,00
Информативно/едукативен материјал	10.000	10,00
Извештај	2	10.000,00

Индикатор: извештај за спроведени активности  
Рок на известување под точка 8: квартално

#### 8.4 Креирање и одржување на Национална радонска база на податоци

Податоците, по претходна валидација ќе бидат внесени во база на податоци која дополнително ќе содржи информации и за гео-координатите на извршените мерења, вид на градежен материјал на објектот, тип на градба, година на градба, начин на греење, вентилација, катност, број на станари (за објекти за домување) и сл.

Од добиените податоци ќе се креира мапа на Република Македонија за изложеност на населението на радон во објекти за живеење и работа и истата континуирано ќе се ажурира.

Извршител: Институт за јавно здравје на Република Македонија  
во соработка со Геолошкиот институт на Република Македонија

#### 9.Изработка на мислења и стручна проценка на елаборати од областа на животната средина

Институтот за јавно здравје на Република Македонија, на барање од Министерството за здравство, изработува мислења и стручна проценка на елаборати од областа на животната средина со разгледување на стручната документација.

Индикатор за следење: Подготвени и доставени стручни мислења до МЗ  
Рок на известување: веднаш и квартално

#### 10. Спроведување на активности за одговор на климатските промени тоplotни бранови и ладно време

Програмските активности предвидени се согласно „Стратегијата за одговор и справување со климатски промени и усвоениот план за одговор при тоplotни бранови и ладно време се дадени како преглед во табела 1.

Табела 1

Активност	Цена ден.	Количина
Изработка на Флаери за општа популација со препораки за превенција од штетни ефекти по здравјето од тоplotни бранови на македонски и албански јазик во април месец	10,00/флаер	10.000
Изработка на Флаери за општа популација со препораки за превенција од штетни ефекти по здравјето од студено време на македонски и албански јазик во септември месец	10,00/флаер	10.000
Изработка на Флаери за матични лекари, работници со препораки за превенција од штетни ефекти по здравјето од студено време на македонски и албански јазик (1.500 примероци за матични лекари и 1.000 примероци за работници)	10,00/флаер	2.500
Одржување и функционирање на инфо телефонската линија за 10 месеци (5 во лето и 5 во зима)	3.000,00ден. месечно	10 месеци
Одржување и функционирање на веб страна и откупување на СМС пораки	1000,00ден. месечно	10 месеци

Индикатор : извештај за реализирани активности  
Рок на известување : квартално  
Извршител: ИЈЗ на РМ

### 11. Проценка на хумана експозиција на тешки метали кај населението во Република Македонија

Во рамките на Националната годишна програма за јавно здравје континуирано се следи контаминацијата на медиумите на животна средина (храна, вода, воздух) преку континуиран годишен мониторинг. Во досегашната практика кај нас се уште не е направен биолошки мониторинг за одредување на степењот на присуство на тешки метали во организмот на населението (хуман биомониторинг).

Концентрацијата на тешки метали во организмот на популација зависи од специфичните експозициони услови (место на живеење – географска дистрибуција, пол, возраст, етничка припадност, услови и стил на живот, професионална експозиција).

Утврдување на базичното ниво на изложеност на популацијата на Република Македонија кои живеат во близина на 5 од претходно дефинираните жешки точки на загадување (РЕК Битола, Злетово-акумулатори, ФЕНИ-Кавадарци, челичарница МАКСТИЛ, топилница за олово – Велес) ќе се направи преку одредување на концентрацијата на 4 тешки метали во крв – олово, жива, кадмиум и манган.

Со истражувањето ќе бидат опфатен репрезентативен примерок на населението во секоја од посочените локации и од едно условно неконтаминирано подрачје во РМ (вкупно 1000 жители).

Ова истражување ќе биде прво од ваков тип кај нас, и ќе има за цел да се отпочне со воспоставување на националните стандарди за изложеност на населението на хемиски штетни супстанции кои во организмот се внесуваат преку медиумите на животната и работната средина. Во испитувањето врз основа на одредување на концентрациите на тешките метали во крв на населението ќе се направи и проценка на ризикот во однос на група на лица кои живеат во условно неконтаминирано подрачје во Републиката.

Активноста ќе се реализира во висина од 300.000,00денари.

Извршители: ИЈЗ на РМ  
Индикатор: Извештај за хуманата експозиција на тешки метали кај населението во Република Македонија  
Рок за извршување: 31 октомври 2017 година

### III. ЕПИДЕМИОЛОШКА ДЕЈНОСТ

ИЈЗ на РМ како координатор на активностите во рамките на оваа превентивна здравствена дејност, го следи, мониторира, верифицира и квартално да го известува МЗ за реализирањето на активностите и доставувањето на извештаи/анализи и информации од страна на 10-те ЦЈЗ.

#### 1. Собирање, обработка и анализа на пријавите за заразни заболувања

Секојдневно прибирање, обработување и анализа на пријавите за заразни заболувања и епидемиолошките анкети, пријавите за изолиран или на друг начин докажан причинител на заразна болест, добиени од ЦЈЗ, врз основ на што ќе бидат подготвувани и доставувани следниве извештаи со епидемиолошки коментар и предлог мерки:

- 1.1 Годишен извештај за движењето на акутните заразни заболувања во 2016 година;
- 1.2 Годишен извештај за реализирана имунизација во 2016 година;
- 1.3 Годишен извештај за движењето на синдромско следење на заболувањата (АЛЕРТ) во 2016 година;
- 1.4 Годишен извештај за реализација на епидемиолошки активности согласно Националната програма за јавно здравје за 2016 година како составен дел од единствениот извештај на ИЈЗ на РМ;
- 1.5 Годишен извештај за 2016 за состојбата и контролата на интрахоспиталните инфекции со предлог мерки, во Јавно здравствените и Приватните болници во Република Македонија, според податоците добиени од страна на тимовите за контрола на ИХИ (внатрешна контрола), 10-те ЦЈЗ и Државниот санитарен и здравствен инспекторат при Министерството за здравство на Република Македонија (надворешна контрола);

Индикатор: доставени извештаи  
Рок на известување: 15 февруари 2017 година

- 1.6 Годишен извештај за состојбата и заболените од маларија за 2016 кој се доставува до канцеларијата на Светска здравствена организација  
Индикатор: доставен извештај до МЗ  
Рок на известување: 31.01.2017 година

- 1.7 седмодневни извештаи (48 табеларни) за движењето на заразните заболувања по ЦЈЗ и подрачни единици;
- 1.8 месечни билтени (12) со епидемиолошки коментар;

1.9 неделни збирни извештаи за движење на грип од 40-20 недела врз основа на обработени индивидуални пријави;

1.10 Следење на оперативното функционирање на АЛЕРТ системот во целата земја како и визуелизација на сите изготвени документи и извештаи преку интернет страната [www.alert.mk](http://www.alert.mk), со цел за брз одговор при појава на епидемија, кој функционира на територијата на целата држава:

- прибирање на збирни неделни извештаи од ЦЈЗ/ПЕ, статистичка обработка и анализа на доставените податоци, за што ќе изготви неделен АЛЕРТ извештај за републиката;
- Изработка на месечни, тримесечни, шестмесечни и годишен извештај за АЛЕРТ системот врз база на прибраните податоци и информации, кои ќе ги доставува како повратни информации до Државниот санитарен и здравствен инспекторат, надлежните институции, по барање на други релевантни институции и до ЦЈЗ/ПЕ.

Индикатор:

доставени извештаи

Рок на известување:

неделно, месечно, квартално

**2. Спречување на појава на вакцино превентабилни заболувања преку координација и континуирано следење на сите мерки и активности на регионално и локално ниво, како и предлагање и преземање на други мерки и активности за:**

**2.1 Одржување на резултатите постигнати со ерадикација на детска парализа согласно акциониот план за АФП**

- Прибирање и обработка на “Неделните извештаи за активен надзор на АФП”;
- Изготвување на збирен неделен извештај на посебен Формулар и доставување до МЗ;
- седмодневни извештаи се доставуваат по електронски пат и до Канцеларијата на СЗО за Европа во Копенхаген, со сите податоци за пријавените АФП случаи во Републиката;
- По добивање на итна пријава за АФП случај, Веднаш ќе биде направен теренски епидемиолошки увид и анкета од страна на епидемиолошката служба, со проверка на вакциналниот статус на пријавеното лице и неговите блиски контакти;  
Во соработка со ЦЈЗ ќе биде направена контрола на опфатот со вакцинацијата против детска парализа на подрачјето каде е регистрирано заболувањето;
- Ќе се обезбеди материјал за вирусолошко испитување од заболениот и неговите контакти во соработка со ЦЈЗ, кој подготвен согласно меѓународните правила за транспорт на инфективен материјал ќе биде испратен во референтната ентеровирусна лабораторијата на СЗО во Софија, Бугарија;
- Во случај на установување на т.н. “жежок случај” на АФП, ИЈЗ итно ќе го известат МЗ и СЗО – Копенхаген, ќе направи теренски епидемиолошки увид и истовремено ќе предложи дополнителни мерки во смисла на дополнителна или вонредна имунизација, како и други мерки и активности, соодветни на ситуацијата;
  - Изготвување на тримесечни извештаи за АФП случаи и преземени мерки во врска со нивна пријава и доставување до МЗ;
  - Подготвувањето на Годишен Извештај за спроведувањето на надзорот над АФП/полиомиелит во земјата до 15.02.2016 година;
  - Ажурирање на Планот за акција за одржување на статусот “ослободен од полио” на Република Македонија до 15.02.2016 година.

Извршители: ИЈЗ на РМ во соработка со ЦЈЗ.

Индикатор: извештај со сите релевантни наведени индикатори за следење и преземени мерки на теренот.

Рок на известување:

Веднаш и квартално

**2.2 Имплементација на предвидените активности за елиминација на автохтоните морбили и конгенитална рубеола во Република Македонија**

Изготвување на нов „План за елиминација на мали сипаници и рубеола во Европскиот Регион 2015-2020“ и ажурирање постоечката Програма за елиминација на мали сипаници, рубеола и превенција на конгенитална рубеола инфекција во Република Македонија 2010-2015, адекватно на актуелната ситуација во земјата и во Европа и светот и новите предизвици на полето на елиминација на морбилите, согласно препораките на Светската здравствена организација.

Континуирано ќе се имплементираат мерките и активностите за елиминација на мали сипаници и рубеола, согласно измените и дополнувањата на регионално и локално ниво, предлагање и преземање на мерки и активности со цел спречување и сузбивање на епидемското јавување и елиминација на автохтоните мали сипаници и рубеола на територијата на Република Македонија, при што ќе се извршат 10 теренски увиди, и ќе изготви извештаи за најдената состојба со предлог мерки, преку:

- координација и континуирано следење на сите активности на регионално и локално ниво, предлагање и превземање на мерки и активности со цел спречување и сузбивање на епидемиското јавување и елиминација на автохтоните мали сипаници и рубеола на територијата на Република Македонија при што ќе изврши 10 теренски увиди во ЦЈЗ, и ќе изготви извештаи за најдената состојба со предлог мерки.
- континуирано информирање за трендовите на движењето на мали сипаниците кај нас и во светот,
- изработка на месечни извештаи за бројот на заболени од мали сипаници, вакцинален статус, лабораториска потврда и исход на заболувањето, кои се доставуваат до Министерство за здравство, СЗО Канцеларија Скопје и СЗО Регионална канцеларија за Европа-Копенхаген. Истите активности се спроведуваат и за пријавените случаи на рубеола,
- задолжителна лабораториска дијагноза на сите поединечни случаи на заболени од мали сипаници а кои се вакцинирани со МРП вакцина или со вакцина која содржи компонента мали сипаници (М), без разлика на епидемиолошката врска,
- Кај 100 пациенти суспектни на конгенитална рубеола ќе бидат направени 200 анализи за рубеола.
- При сомневање за појава на епидемија на морбили, заболувањето ќе се потврди со лабораториска дијагноза најмалку кај првите 10 случаи од зафатеното подрачје.
- потврдување/отфрлање на дијагнозата врз основа на анализата на доставените материјали во вирусолошката лабораторија при ИЈЗ на РМ за вирусолошко/серолошко испитување од заболениот и контактите,
- Референтната лабораторија при ИЈЗ на РМ врши собирање на бројот на извршени испитувања во другите микробиолошки лаборатории, дијагнозата и добиените резултати еднаш месечно (до 20 наредниот месец) и врши обработка на испитувања за морбили и рубеола. Прибраните и обработени податоци се доставуваат до СЗО – преку CISID дата базата, еднаш месечно.

Индикатор: извештаи, информации  
Фреквенција на известување: Веднаш и квартално

- 2.3 Активности со цел спречување на појава на неонатален тетанус преку теренска стручно-методолошка помош за спроведување на активностите за остварување на перманентен увид во однос на опфатот со Те-Ал вакцина кај женската популација во генеративниот период во средините со висок ризик со опфат под препорачаното ниво и ќе се препорача дополнителна вакцинација со Те-Ал вакцина кај женската популација со непознат и/или непотполн вакцинален статус, женската популација на 18 годишна возраст, перманентен надзор и во зоните на низок ризик (гинеколошко - акушерските оддели), при што ќе се контролира вакциналниот статус на бремените жени и родилките.

Индикатор: Информации за најдената состојба и предлог мерки до МЗ  
Рок на известување: квартално

- 2.4 Проучување на патиштата на ширење и сузбивање на вакцино-превентабилни заболувања, зоозои, вектор-преносливи заболувања и природноогнишни инфекции преку епидемиолошки увиди (10) и препорачување на превентивни мерки, при што ќе се зема материјал за микробиолошка потврда (100) на заболувањето во микробиолошките лаборатории на ИЈЗ (по епидемиолошки индикации).

- 2.5 При појава на ретки болести, болести кои повторно се појавуваат, или непознати/нерегистрирани досега болести во Република Македонија, ќе се прават теренски увиди (3) и за најдената состојба ќе се изготвуваат информации.

- 3 Следење, контрола и релизација на плановите за спроведувањето на континуирана имунизација и изработка на извештаи за вакциналниот опфат на ниво на Републиката.

Индикатор : Извештај за реализиран опфат  
Рок на известување: 2<sup>ро</sup> и 4<sup>то</sup> тромесечие

- 4 Подготвува и доставува стандарди и методолошки упатства, односно Програми за контрола, елиминација и ерадикација на определени заразни заболувања, а во согласност со препораките, стандардите и методолошките упатства на СЗО, ЕЦДЦ и др. референтни институции.

- 5 Информирање за трендовите на движење на заразните заболувања против кои се врши задолжителна имунизација кај нас, во соседните земји, Европа и во светот.

Индикатор: доставени информации, упатства, препораки и стандарди  
Рок на известување: квартално

- 6 Спроведување на мерки за спречување на внесување и сузбивање на маларија, тропски, карантински и паразитарни заболувања во Република Македонија.

- 6.1 Редовно следење на движењето на маларија, тропски, карантински и паразитарни заболувања во светот а посебно во земјите со кои нашата земја одржува тесни економски, културни и други врски и следење на препораките на СЗО, дадени во документот „Меѓународни Патувања и Здравје“ и информирање за тековната состојба во светски рамки.
- 6.1.1 По добивање на пријава и епидемиолошка анкета за заболување од маларија/информација за актуелната состојба, се зема материјал за конечна лабораториска дијагноза и се врши проценка на состојбата. За најдената состојба и превземените мерки ќе се извести МЗ и ДСЗИ.

- 6.2 Пружање на стручно-методолошка помош на здравствени работници и институции кои се вклучени во следење, дијагностика и терапија на карантински заболувања.
- 6.3 По епидемиолошки индикации ќе се врши епидемиолошко испитување на контактите и суспектните лица на колера (епидемиолошки и лабораториски извидување на евентуално загрозените подрачја на Републиката, испитувања на дијареални заболувања, водата за пиење, како и отпадни води, за што од теренот ќе бидат земани примероци за лабораториско испитување.
- 6.4 Координација на активности согласно Оперативниот план за справување со вирусот на западен нил (West Nile virus) и лабораториска потврда на 10 материјали од суспектни пациенти согласно насоките усвоени на комисијата за заразни болести.

Индикатор: доставен извештај за извршени епидемиолошки увиди, изготвени упатства/ препораки/ стандарди, број на тестирани примероци  
Рок на известување: квартално

7. Следење на грипот и други вирусни респираторни заболувања и лабораториско докажување.

7.1 Континуирано ја следи состојбата во светски, европски рамки и регионално. За актуелната состојба во врска со грипот во Републиката и пошироко и редовно ќе ги известува МЗ и ДСЗИ и Центрите за јавно здравје,

7.2 Врши лабораториски испитувања за докажување на причинители на вирусни респираторни заболувања на 200 земени материјали во текот на сезоната на грип од пациенти суспектни на грип.

7.3 При евентуална појава на пандемија од нов тип на инфлуенца, ќе бидат земени материјали од првите 200 случаи за вирусолошка верификација и субтипизација на вирусот. Анализите ќе бидат извршени во референтната вирусолошка лабораторија при ИЈЗ.

7.4 Во текот на целата година ќе се следат респираторните вируси (Influenza A и B, Adenovirus (Ad), human respiratoren syncytial virus (RSV A, RSV B), human metapneumoivirus (MPV), parainfluenza virus 1 (PIV 1, PIV 2, PIV 3.), rhinovirus A/B, coronavirus 229E/NL63, coronavirus OC43) за која цел ќе се тестираат 300 примероци од пациенти со симптоми слични на грип (ILI – influenza like).

Индикатор: Извештај со број на епидемиолошки увиди, лабораториски анализи како и изготвени информации  
Рок на известување: квартално

## 8. Спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции

8.1 Пружање стручно-методолошка помош, епидемиолошки увиди и насоки за начинот за реализацијата и спроведување на мерките и активностите за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции, земање по потреба на материјали за микробиолошки анализи со цел контрола на превземените активности од страна на ЦЈЗ на локално ниво. Подготовка на квартален извештај за текот на спроведување на активностите.

Индикатор: квартални извештаи  
Рок на известување: квартално

## 9. Мониторинг на болничките инфекции како индикатор за квалитетот на здравствената заштита во Република Македонија

Истражувањето ќе биде спроведено на три оддели за интензивна нега во рамките на Клинички Центар “Мајка Тереза“ - Скопје. Одделите ќе бидат селектирани по пат на случаен избор согласно времето на спроведување на истражувањето. Студијата ќе биде имплементирана во две фази и тоа:

- ретроспективна фаза што ќе опфаќа анализа на постоечката документација за регистрирани болнички инфекции асоцирани со здравствената заштита,
- аналитичка студија на пресек (cross sectional study) која ќе биде спроведена согласно стандардите на ECDC за моментална преваленца (point prevalence). Во период од десет дена, ќе бидат опфатени сите затечени пациенти како и новохоспитализираните до 12.00 часот на првиот ден од почетокот на истражувањето.



Како извор на податоци за студијата ќе биде користена постоечката документација за следење на болнички инфекции на одделите кои ќе бидат предмет на истражувањето, како и стандардизиран прашалник на ECDC за таа цел - применуван во сите земји членки на ЕУ, а препорачан за пилотирање во сите земји кандидати и аспиранти за членство во ЕУ.

Болничките инфекции поврзани со здравствената заштита (Health care associated infection) се оние кои пациентот ги добива во текот на дијагностичките и/или терапевските интервенции. Центарот за контрола на болести во Атланта - CDC и Америчката Национална мрежа за безбедност во здравствената заштита – NHSN, во 2008 година предлагаат нова дефиниција за болничките инфекции – инфекции поврзани со здравствената заштита.

Активна болничка инфекција се дефинира:

1. Ако се присутни знаци и симптоми на денот на истражувањето или ако знаците и симптомите постоеле и претходно а пациентот сеуште прима терапија на денот на истражувањето (присуството на знаците и симптомите треба да биде верифицирано пред почетокот на терапијата).
2. Ако почетокот на симптомите е најрано третиот ден од хоспитализацијата или покасно (ден на прием = 1 ден), или доколку болниот е повторно хоспитализиран со знаци на инфекција два дена по отпуштање од болница.
3. Болниот е примен во болница со инфекција или развил симптоми на инфекција во првите три дена од приемот, согласно дефиницијата за инфекција на хируршко место.
4. Болниот е примен во болница или развил симптоми на инфекција со *Clostridium difficile* во првите три дена од приемот, а во претходните 28 дена не бил хоспитализиран.

Мониторингот на болничките инфекции ќе се спроведе преку реализирање на следните поставени задачи:

1. Следење на инциденцата на интрахоспиталните инфекции во ТООРИЛ континуирано во текот на цела година.
2. Следење на инциденцата на постоперативните интрахоспитални инфекции на на три оддели за интензивна нега, како и најчестите причини за нивно настанување - пилот студија.
3. Спроведување на 10 акредитирани едукации на медицинските сестри, техничари и лекари за спречување и сузбивање на болничките инфекции, со стекнување компетенции хармонизирани на ниво на ЕУ.
4. Информирање и едуцирање на хоспитализираните болни за појавата и начините за спречување и самоспречување на болничките инфекции (изработка на 1000 брошури за пациенти).
5. Воведување на специфична компјутерска бази на податоци за интрахоспиталните инфекции која ќе го поврзува ТООРИЛ со Институтот за Епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика на Медицински факултет, Скопје (ексел статистика, СПСС).

Преглед на реализација на активности е прикажан во табела бр. 1

Планирана задача	Активности	Локација	Организации за имплементација	Индикатор	Единечна цена
Задача I	Следење на инциденцата на интрахоспиталните инфекции во ТООРИЛ континуирано во текот на цела година.	ТООРИЛ (Ургентен центар, Интензивна нега, Ортопедија и Трауматологија)	Институтот за епидемиологија и биостатистика, Медицински Факултет, УКИМ, Скопје; Министерство за здравство на Р.Македонија	Извештај за спроведено истражување, направена статистичка анализа и утврдување на инциденцата и дистрибуцијата на болничките инфекции поврзани со здравствената заштита во ТООРИЛ	80.000,00
Задача II	Следење на инциденцата на постоперативните интрахоспитални инфекции на една од хируршките клиници, како и најчестите причини за нивно настанување - пилот студија.	ТООРИЛ (Ургентен центар, Интензивна нега, Ортопедија и Трауматологија)	Институтот за епидемиологија и биостатистика, Медицински Факултет, УКИМ, Скопје; Министерство за здравство на Р.Македонија	Извештај за спроведено истражување, направена статистичка анализа и утврдување на инциденцата на постоперативните инфекции на една од хируршките клиници	80.000,00

Задача III	Спроведување на специфична едукација на медицинските сестри, техничари и лекари за спречување и сузбивање на болничките инфекции, со стекнување компетенции хармонизирани на ниво на ЕУ.	ТОВАРИЛ (Ургентен центар, Интензивна нега, Ортопедија и Трауматологија)	Институтот за епидемиологија и биостатистика, Медицински Факултет, УКИМ, Скопје; Министерство за здравство на Р.Македонија	Организирање и спроведување на две специфични едукации во првиот и третиот квартал на здравствениот персонал на ТОВАРИЛ за инфекциите поврзани со здравствената заштита како и потребата од редовно вакцинирање на персоналот.	20.000,00
Задача IV	Информирање и едуцирање на хоспитализираните болни за појавата и начините за спречување и самоспречување на болничките инфекции (изработка на брошура за пациенти).	ТОВАРИЛ (Ургентен центар, Интензивна нега, Ортопедија и Трауматологија)	Институтот за епидемиологија и биостатистика, Медицински Факултет, УКИМ, Скопје; Министерство за здравство на Р.Македонија	Информирање и едуцирање на пациентите преку изработка и дистрибуција на 2000 брошури посебно наменета за оваа цел.	2000x10,00 ден.
Задача V	Воведување на специфична компјутерска база на податоци за ИХИ на ТОВАРИЛ.	ТОВАРИЛ (Ургентен центар, Интензивна нега, Ортопедија и Трауматологија)	Институтот за епидемиологија и биостатистика, Медицински Факултет, УКИМ, Скопје; Министерство за здравство на Р.Македонија	Изготвување и имплементирање на специфична компјутерска база за ИХИ на ТОВАРИЛ.	80.000,00

Рок на известување: второ и трето тромесечие  
 Институтот за Епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика на Медицински факултет, Скопје  
 Доставени извештаи до МЗ

Извршител :  
 Индикатор:

#### IV. Безбедност и здравје на работа и превентивна здравствена заштита на работниците и земјоделците

##### 1. Оценка на здравствената состојба и работната способност кај земјоделците во Република Македонија со посебен осврт на можните оштетувања на здравјето од употребата на пестицидите

Спроведувањето на оваа програмска активност вклучува изведување на **300 превентивни медицински прегледи кај земјоделците и руралното население** во неколку места од РМ по случаен избор, со употреба на мобилната клиника која има функција на мобилен дијагностички центар со што се обезбедува достапност на услугите од медицината на трудот и до најоддалечените места. Прегледите ќе се состојат од: преглед од специјалист по медицина на трудот, спирометриско иследување на белодробната функција, ЕКГ наод во мирување, основен лабораториски преглед на крвта и урината, психолошки тестирања и токсиколошки анализи со одредување на серумската холинестераза и концентрација на јаглерод моноксид и карбоксихемоглобин во крв, како и дополнителни испитувања по индикации, кај одреден број на испитаници во ИМТ на РМ (специфични токсиколошки анализи, дополнителни пулмоалерголошки иследувања, офталмолошки, оториноларинголошки, невропсихијатриски преглед и брошура “Ти си земјоделец чувај го своето здравје” - на македонски и на албански јазик).

Вид на активност	количина	Цена (ден.)	Вкупно
Превентивни прегледи	300	400,00	120.000,00
Промотивен материјал	3000 флаери (2500 македонски јазик и 500 албански јазик)	10,00	30.000,00

Рок на извршување:  
Извршител:  
Доставен извештај до МЗ

октомври 2017 година  
ИМТ на РМ Индикатор:

## 2. Усвојување и промоција на Националната програма за елиминирање на болестите предизвикани од азбест во Република Македонија

Националната програма за елиминирање на болестите предизвикани од азбест е изработена во 2016 год. Како драфт верзија од страна на експертскиот тим на Институтот за медицина на трудот на Република Македонија, во рамките на Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2016 година. Според актуелните препораки елиминирањето на болестите предизвикани од азбест претставува приоритет за заштита на здравјето на работниците, јавното здравје и животната средина, па усвојувањето на Националната програма треба да се темели на одлука на Владата со која ќе се обезбеди нејзината имплементација, согласно обврската која произлегува од Пармска Министерска конференција за здравје и животна средина од 2010 година.

Промоцијата на Националната програма ќе овозможи зголемување на свесноста за проблемот на азбестот во работната и животната средина преку соодветно информирање на клучните партнери од оваа област и пошироката јавност.

Вид на активност	количина	Цена (ден.)	Вкупно
Медиумска кампања печатење на флаери	3000	10,00	30.000,00
Едукативни семинари за здравствени работници	2	15.000	30.000,00
Интерсекторски работилници	2	15000	30.000,00
Тркалезна маса	1	15.000	10.000,00

Соодветно реализираната промоција на Програмата ќе претставува солидна основа за развој на интерсекторски пристап кон проблемот. Мерките за зголемување на свесноста треба да вклучат мултисекторски пристап преку ангажирање на индивидуи од различни таргет групи (експерти во областа, работодавачи, работници, НВО, истражувачи, новинари, креатори на политиките, инспекциски органи и др.).

Во таа насока се планира организација на медиумска кампања, преку организирање на 2 едукативни семинари, 2 интерсекторски работилници и одржување на тркалезна маса како и изработка и дисеминација на флаери, брошури и водичи во кои ќе бидат вклучени начините на експозиција на азбестот и мерките кои треба да се преземат за елиминација на болестите предизвикани од азбестот, наменети за различни целни групи.

Изработка на Национален план за акција за елиминирање на болестите предизвикани од азбест во Република Македонија кој претставува оперативен план со кој се овозможува остварување на целите на Националната програма за елиминирање на болестите предизвикани од азбест.

Акциониот план ќе се изготви како одржлив со дефинирана временска рамка ,со индикатори за следење и ќе спроведе со методата чекор по чекор врз основа на податоците од Националниот профил за азбест и специфичната состојба во Република Македонија.

**Индикатор:** Извештај за спроведени активности по квартали  
**Извршител :** ИМТ на РМ  
**Рок на извршување :** прво тромесечие – едукативни семинари  
Второ тромесечие – интерсекторска работилница, печатење на пропаганден материјал и изработка на акционен план  
Трето тромесечие - тркалезна маса

## ИЗВЕСТУВАЊЕ, МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА

ИЈЗ на РМ е задолжен да го следи, насочува и координира изведувањето/учинокот во обем согласно програмата на 10-те ЦЈЗ, преку непосредни теренски увиди кај секој извршител квартално.

ИЈЗ на РМ ја следи и динамиката на реализација на планираното, реализацијата на активностите од страна на 10-те ЦЈЗ од стручно методолошки аспект, како и следење на показателите за успешноста (учинокот).

Верификацијата на технички документи подразбира проверка на квалитетот во однос на општи стандарди за квалитет и/или претходно дефинирани стандарди и се спроведува секој квартал со потпис и печат од страна на верификаторите од ИЈЗ на РМ на извештајот.

ИЈЗ на РМ врши верификација на образец/извештаите за реализирани програмски активности на квартално ниво што ги подготвуваат Центрите за јавно здравје пред доставувањето на истите до Министерството за здравство за исплата. Извештаите ќе се доставуваат во печатена форма на унифицирани/стандардни образци со дефинирана форма и содржина на финансискиот и изведбениот дел на извештајот.

ИЈЗ на РМ за спроведениот мониторинг за констатитараната состојба и доставува детален извештај до МЗ на квартално ниво со копии од заврнените извештајни образци за секој ЦЈЗ по дејности. Показателите за успешност ќе се дефинираат во 2 групи:

- Показатели за следење на напредокот кои се директно поврзани со активностите и овозможуваат мерење дали предложената активност се изведува според планираното следејќи ги стручно методолошките упатства;
- Показатели на ниво на исходи кои одразуваат резултати што одговараат на намената на програмата или некои нејзини компоненти.

Мониторингот над реализацијата на програмските активности кои ги спроведуваат ИЈЗ на РМ, ИМТ, Институтот за Епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика на Медицински факултет, Скопје и ЈЗУЗавод за физикална медицина и рехабилитација Скопје, ги врши Министерството за здравство преку директен увид во работата и преку континуиран мониторинг за следење на програмата.

## ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА

Активностите од Програмата ќе се реализираат врз основ на табеларно прикажаните цени на активностите во табела број 1 за ЦЈЗ и врз основ на табеларно прикажаните цени за активностите во табела број 2 за ИЈЗ на РМ.

Од ставката вонредни состојби ќе се финансираат превентивни активности при појава на јавно здравствена вонредна околности пред и во тек на евентуална епидемија или вонредни состојби согласно заклучок на комисијата за заразни болест, како и превентивни активности и против епидемските мерки кои ги спроведуваат Центрите за јавно здравје во регионите со прогласена кризна состојба, за справување со зголемен прилив на мигранти во Република Македонија согласно заклучоците на Главниот штаб на Центарот за управување со кризи за спречување на појава на заразни заболувања и епидемии.

Табела број 1

АКТИВНОСТ	Програмски Ценовник по ЦЈЗ				
	Тетово, Велес	Струмица, Штип, Кочани	Куманово, Битола	Скопје	Прилеп, Охрид
1.Годишен извештај за реализација на програмата за 2015 година (еднократно)	100000,00	100000,00	100000,00	100000,00	100000,00
2.Епидемиолошки теренски увиди /анкети	70000,00	40000,00	60000,00	125000,00	50000,00
3.Обработка, анализа и подготовка на извештан (пријави за заразни, ИХИ, АФП, грип и др.)	70000,00	50000,00	65000,00	100000,00	55000,00
4.Следење на спроведувањето на имунизацијата	50000,00	30000,00	40000,00	100000,00	35000,00
5.Следење на вакцино превентабилни и заразни болести	60000,00	35000,00	50000,00	100000,00	40000,00
6.Дезинфекција по епидемиолошки индикации за м <sup>2</sup>	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
7.Дератизација по епидемиолошки индикации по мамец	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00
8.Дезинсекција ларвицидна по индикации м <sup>2</sup>	25,00	25,00	25,00	25,00	5000,00
9.Дезинсекција адултна по индикации по хектар	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00
10.Микробиолошки анализи по епидемиолошки индикации (единечна цена по анализа)	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00
11.Санитарно хигиенски теренски увиди	55000,00	40000,00	45000,00	65000,00	45000,00
12.Физичко/хемика и бактериолошка анализа на мостри храна	35000,00	30000,00	25000,00	40000,00	20000,00
13.Физичко/хемика и бактериолошка анализа на мостри вода	200000,00	90000,00	150000,00	120000,00	150000,00
14.Анализа на пестициди во храна	20000,00	0,00	20000,00	0,00	0,00
15.Анализа на микотоксини во производи	15000,00	0,00	15000,00	45000,00	0,00
16.Анализа на мостри брисеви од површини	150000,00	40000,00	90000,00	200000,00	60000,00
17.Антропометрија	65000,00	25000,00	45000,00	60000,00	60000,00
18.Аероседимент	35000,00	20000,00	20000,00	75000,00	20000,00
19.Вкупен аероседимент со тешки метали	55000,00	0,00	20000,00	35000,00	0,00
20. Следење на чад,SO2	5000,00	0,00	0,00	5000,00	0,00
21.Следење на CO	0,00	0,00	0,00	25000,00	0,00
22.Анализа на биолошка вредност на храна	16000,00	10000,00	15000,00	30000,00	18000,00

23. Присуство на Pb, Cd и Zn во цврсти честички во висок волуменски честички од воздух	35000,00	0,00	20000,00	15000,00	0,00
24. Анализа на нутритивен квалитет на болничка храна	15000,00	5000,00	9000,00	18000,00	5000,00
25. Анализа на бучава	0,00	0,00	15000,00	30000,00	15000,00
26. Внес и статистичка обработка на податоци и одржување на веб-страницата	70000,00	50000,00	60000,00	140000,00	55000,00
27. Обработка на пријави за хронични незаразни болести ЦДЗ	60000,00	35000,00	50000,00	100000,00	45000,00
28. Квартална изработка на Информации, анализи од социјална медицина	80000,00	55000,00	70000,00	140,000.00	60,000.00
29. Спроведување на здравствена едукација за целни групи на подрачјето што го покрива, трибини, брошури, светски денови	60000,00	40000,00	50000,00	100000,00	55000,00
30. Советувалници за сексуално и репродуктивно здравје и одвикнување од пушење	45000,00	45000,00	45000,00	100000,00	45000,00
31. Епидемиолошки/санитарно хигиенски увид при вонредни состојби (единечна цена)	1500,00	1500,00	1500,00	1500,00	1500,00

Цените се прикажани како единечна квартална цена, освен под точките 1,6,7,8,9,10 и 31.

Табела број 2

активност	цена 2016	вид
Годишен извештај за реализација на Национална програма за јавноздравје во РМ за 2015 година за територијата на 10-те ЦЗ и ИЗ во сите области	500.000,00	еднократно
Годишен извештај за 2015 за движење на заразни, АФП, опфат со имунизација, АЛЕРТ, ИХИ	50.000,00	извештај
Прибирање, обработка и анализа на пријавите, анкети и друго од областа на епидемиологијата, добиени од ЦЗ	100.000,00	квартално
Месечни епидемиолошки извештаи/ билтени (заразни, алерт, АФП)	90.000,00	месечна
квартални епидемиолошки извештаи (алерт, заразни, АФП)	30.000,00	извештај
Седмодневни извештаи / табеларни за движењето на заразните заболувања по ЦЗ и подрачни единици	20.000,00	неделно
Седмодневни извештаи за движење на грип од 40-20 недела	20.000,00	неделен

Теренски епидемиолошки увид за превземање мерки во ЦЈЗ по епидемиолошки индикации и ургентни состојби	30.000,00	увид
теренски увид за елиминација на автонтоните морбили и конгенитална рубеола	30.000,00	увид
Следење на реализација на оперативните планови за елиминација на морбили/рубеола и полиомиелит преку теренски увиди во 10-те ЦЈЗ	30.000,00	квартално
Следење на реализација на плановите за спроведување на континуирана имунизација преку теренски увиди во 10-те ЦЈЗ	30.000,00	квартално
Следење на маларија, тропски и карантински ургентни состојби и институции кои се вклучени во следење, дијагностика и терапија на карантински заболувања.	30.000,00	квартално
Информирање за трендовите на движење на заразните заболувања, доставување на стандарди и упатства	25.000,00	квартално
Следење на имплементација на активности согласно Оперативниот план за справување со вирусот наз апачен нил (West Nile virus)	25.000,00	квартално
Следење на грипот и други вирусни респираторни заболувања и лабораториско докажување	25.000,00	квартално
Следење на системот за синдромско пријавување АЛЕРТ	50.000,00	квартално
Следење на активностите за спречување и сузбивање на нитрахопитални инфекции преку теренски увиди во ЦЈЗ и земање на материјали за микробиолошки анализи по потреба	30.000,00	квартално
Лабораториска потврдана West Nile virus(10)	1.100,00	анализа
Лабораториска потврдана респираторни вирусни(200)	1.480,00	анализа
Лабораториска . потврдана морбили, рубеола(100+200)	1.100,00	анализа
Лабораториска . потврдана грип (Real PCR)(200)	4.600,00	анализа
Вирусолошка анализа на вода ( 15)	4.500,00	анализа
Извештај со проценка за вирусолошка анализа на вода (2)	20.000,00	анализа
Филтер станици увиди со извештај	30.000,00	квартално
Квартален мониторинг, координација и верификација на програмските активности над ЦЈЗ со извештај од областа епидемиологијата	100.000,00	квартално
Стручно методолошка помош од областа на епидемиологијата	50.000,00	квартално
Внес и компјутерско-статистичка обработка на податоци од интерес согласно закон за евиденции за здравство	100.000,00	квартално
Стручно методолошка помош од областа на статистика	50.000,00	квартално
Збирни извештаи за кадар и извршена работа за 2015 година и 2016 година од областа на статистика (2)	25.000,00	извештај
Изработка и а публикацији од областа на статистиката (7)	25.000,00	публикација



ИзработканаРегистринапациентиболниодрак , дијабетза РМ за 2015 (6)	30.000,00	регистер
Анализа: амбулантно поликлинички морбидитет , искористеноста на болничките капацитети и болничкиот морбидитет и морталитет во РМ за 2015	30.000,00	анализа
Извештајзаздравјетонанаселението во Република Македонија во 2015 г.	30.000,00	извештај
Извештај од делот на социјална медицина и промоција (советувалиште репрод.пушење)	50.000,00	квартално
Извештајза реализирани промотивни активности во 10-те ЦДЗ	25.000,00	квартално
Стручно методолошка помош од областа на социјална медицина со промоција	50.000,00	квартално
Квартален мониторинг, координација и верификација на програмските активности над ЦДЗ со извештај од областа на социјална медицина со промоција	100.000,00	квартално
Здравствена промоција – здравствено воспитување (спроведување на промотивни акции и кампањи, едукативни трибини)	100.000,00	квартално
Извештај за проценката на здравствениот ризик од водата за пиење, согласно програмските активности(2x)	30.000,00	квартално
Извештај здравствениот ризик и квалитет на површински води(2x)	30.000,00	извештај
Извештај со оценка на морбидитетот на респираторните заболувања кај предучилишни и училишни деца на национално ниво	50.000,00	извештај
Извештај за анализа и проценка на здравствениот ризик на безбедноста на храната и предметите кои се во допир со храната.	50.000,00	извештај
со проценка на ризикот од алиментарен дневен внес на хемиски контаминент	50.000,00	извештај
Информација просечниот дневен алиментарен внес на резидуи на пестициди и микотоксини	30.000,00	информација
Извештај за Проценка на ризикот од алиментарен дневен внес на хемиски контаминенти-пестициди,микотоксини	50.000,00	извештај
Извештај за проценка на здравствениот ризик на безбедноста на храната во образовни, здравствени институции и старечки домови.	50.000,00	извештај
Анализа на пестициди во храна ( 100)	1.500,00	анализа
Анализа на микотоксини во производи(80)	1.500,00	анализа
Извештај со проценка на просечниот дневен внес на макро и микронутриенси на населението во Република Македонија	50.000,00	извештај
Извештаји за нутритивниот квалитет за исхраната на болните во Република Македонија	50.000,00	извештај
Извештај за состојбата кај децата во однос на степените на забеленост/ потхранетост, порции и на национално ниво за РМ	50.000,00	извештај
Извештај за наодите на ниво на бучава и категоризација на ризикот со мерки за превенција или санација	50.000,00	извештај

Информација за проценката на експозицијата и идентификација на здравствениот ризик на експонирани работници	50.000,00	информација
Следење на јонизирачко зрачење на амбиентале нвоздух- надворешно гама зрачење	300.000,00	квартално
Следење на јонизирачко зрачење на воздух, вода, почва, храна Ср90	75.000,00	квартално
Следење на јонизирачко зрачење ,вода , воздух, почва алфа и бета	300.000,00	квартално
Следење на гама зрачење вода , воздух, почва и храна	6.000,00	квартално
Квартален извештај за наодите со коментар	20.000,00	квартално
Набавка радон детектор (2000)	2.000.000,00	еднократно
Лабораториска подготовка и отчитување на пасивни радон детектори(2000)	250,00	анализа
Мерење на радон во почва	300,00	анализа
извештај за радон активности (2x)	25.000,00	извештај
Одржување и функционирање на инфо телефонската линија за 10 месеци (5 во лето и 5 во зима)	3.000,00	месечно
Одржување и функционирање на веб страна и откупување на СМС пораки (10 месеци)	1.000,00	месечно
Печатење на флаер за климатски промени(22.500)и 10.000 за радон)	10,00	флаер
Стручно методолошка помош од областа на санитарна хигиена со здравствена екологија	50.000,00	квартално
Квартален мониторинг,координација и верификација на програмските активности над ЦЈЗ со извештај од областа на санитарна хигиена со здравствена екологија	100.000,00	квартално
Изработка на мислења и стручна проценка на слаборати од аспект заштита на здравјето	50.000,00	квартално
Анализа лабораториска на примерок од мобилна мерна станица	50.000,00	анализа

За реализација на програмата за 2017 година потребни се следните средства по извршители прикажани во табела број 3.

Во зависност од степенот на реализација на активностите, финансиските средства може да се прераспределуваат помеѓу извршителите.

Табела број 3

	Извршители	Вкупен износ (ден.)
А	ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - Скопје	13.500.000,00
Б	Институт за медицина на труд - Скопје	250.000,00
В	Медицински факултет Скопје-Институт за епидемиологија со биостатистика и медицинска информатика	300.000,00
Г	ЈЗУ „Завод за физикална медицина и рехабилитација	720.000,00
Д	Министерство за здравство (вонредни/кризни состојби)	2.500.000,00

Ѓ	ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ	
1.	Центар за јавно здравје – Штип	2.000.000,00
2.	Центар за јавно здравје - Тетово	3.000.000,00
3.	Центар за јавно здравје - Струмица	2.000.000,00
4.	Центар за јавно здравје – Прилеп	2.300.000,00
5.	Центар за јавно здравје – Скопје	5.000.000,00
6.	Центар за јавно здравје – Куманово	3.930.000,00
7.	Центар за јавно здравје – Охрид	2.500.000,00
8.	Центар за јавно здравје – Кочани	2.100.000,00
9.	Центар за јавно здравје – Битола	2.400.000,00
10.	Центар за јавно здравје – Велес	3.500.000,00
	ВКУПНО: Ѓ	28.730.000,00
	ВКУПНО: А+Б+В+Г+Д+Ѓ	46.000.000,00
	Основен буџет	36.000.000,00
	Сопствени средства на МЗ	10.000.000,00

Неизмирени обврски од Програмата за 2016 година ќе се исплатуваат во рамките на планираните средства согласно донесениот буџет за 2017 година.

Вкупните средства за реализација на оваа програма ќе се обезбедат од Буџетот на Република Македонија за 2017 година во износ од 36.000.000,00 денари и од сопствени средства на Министерство за здравство во висина од 10.000.000,00 денари.

Исплатата на средствата по Програмата ќе се врши квартално од страна на Министерството за здравство, врз основа на доставените фактури и верифицирани извештаи.

Фактурирањето ќе се врши по утврдените програмски цени кои се составен дел на Програмата, на стандарден образец за фактура, објавен на веб страната на Министерството за здравство, со извештај во прилог.

Следење на спроведувањето на Програмата врши Министерството за здравство и по потреба поднесува Извештај до Владата на Република Македонија.

Програмата ќе се реализира во рамки на обезбедените средства во Буџетот на Република Македонија за 2017 година во износ од 46.000.000,00 денари, Раздел 19001-Министерство за здравство, Пот-програма 53-Превентивна здравствена заштита.

Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе отпочне да се применува од 1 јануари 2017 година.

Бр. 42-7845/1  
17 октомври 2016 година  
Скопје

Заменик на претседателот  
на Владата на Република  
Македонија,  
**Никола Тодоров, с.р.**